

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Vliv médií na názory a chování dětí a mládeže

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:
doc. PhDr. František Vízdal, CSc.

Vypracovala:
Kateřina Bobková

Brno 2009

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma „Vliv médií na názory a chování dětí a mládeže“ zpracovala samostatně a použila jen literaturu uvedenou v seznamu literatury.

Brno 27. 4. 2009

.....
Kateřina Bobková

Poděkování

Děkuji panu doc. PhDr. Františkovi Vízdalovi, CSc. za velkou ochotu a užitečnou metodickou pomoc, kterou mi poskytl při zpracování mé bakalářské práce.

Také bych chtěla poděkovat Ing. Oldřichovi Hladkému za významnou pomoc s překlady z německého jazyka a za neocenitelné rady týkající se období nacistického Německa. V neposlední řadě děkuji své rodině za morální podporu a nekonečnou trpělivost, kterou se mnou při zpracování mé bakalářské práce měla.

Kateřina Bobková

OBSAH

Úvod.....	2
1. Aktuální problémy masmédií.....	4
1.1. Historie masmédií.....	4
1.2. Ovlivňování veřejnosti, fakta a jejich (ne)ověřitelnost.....	6
1.3. Zpravodajství.....	8
1.4. Vliv médií na děti a mládež.....	12
Závěr.....	16
2. Propaganda a manipulace.....	17
2.1. Definice.....	17
2.2. Užití v historii.....	19
2.3. Propaganda ve 20. století.....	20
Závěr.....	25
3. Internet.....	26
3.1. Vznik a vývoj internetu.....	26
3.2. Užitečnost internetu.....	27
3.3. Nebezpečí pro děti a mládež.....	29
3.4. Nový druh závislosti?.....	32
Závěr.....	33
4. EMO.....	34
4.1. Jak a kdy vzniklo EMO.....	34
4.2. Co dnes znamená být EMO.....	35
4.3. Pohled hlavních aktérů – dětí.....	37
4.4. Pohled rodiče.....	40
Závěr.....	41

Závěr.....	42
Resumé.....	44
Anotace.....	45
Klíčová slova.....	45
Seznam informačních zdrojů.....	46
Přílohy	

Průmysl masmediálního oblbování musí neustále vymýšlet nové nepřátele, aby postrašil společnost, usnadnil tak její ovladatelnost a přiměl ji k podpoře válečných akcí v zájmu vládnoucí finanční oligarchie.

Noam Chomsky

ÚVOD

Média, mediální, médea, médium... Již jen lehkým závanem je dnes cítit dvojznačnost tohoto slovního základu. Ve Slovníku cizích slov (Klimeš, 2002, s. 469) je stále ještě zabydleno vysvětlení tohoto pojmu jako zprostředkující osoby, prostředí, činitele, prostoru či látky, ve které je uložen předmět. Avšak není tomu tak dávno, kdy se slovo „mediální“ pevně spojilo s výrazy jako „kampaň“, „manipulace“, „masáž“ apod. Pádem železné opony na konci osmdesátých let, do kterého byly tisk, rozhlas a televize označovány prostě jako hromadné sdělovací prostředky, a následnou zrodovou explozí politických stran, celebrit, konzumu a svobody slova se přívlastek „mediální“ začal s výše uvedenými výrazy definitivně pojít.

Zkoumat samotný vliv médií je složité, neboť „média jsou společenskou institucí natolik významnou a natolik provázanou s dalšími institucemi, že jejich podíl na stavu společnosti či rozpoložení jedince prakticky není možné od společnosti izolovat a zkoumat samostatně“ (Jirák, Köpplová, 2003, s. 152), přesto se pokusím zaměřit se právě na tuto stránku vývoje společnosti.

Ve své práci se budu zabývat médii v tom slova smyslu, který je pro společnost v dnešní době důležitým. Ve čtyřech kapitolách, do kterých jsem samotný text rozdělila, budu popisovat mediální svět z pohledu člověka mladého, ovlivnitelného a ovlivňovaného, uvědomujícího si životní nutnost komunikace a spojení se světem. Mé stále ještě poměrně čerstvé vzpomínky na dětství a dospívání, názory a odpovědi získané pomocí dotazníků od dětí aktuálně školou povinných i jejich rodičů, a také zdokumentovaná fakta o funkcích a činnosti médií v minulosti mi, jak doufám, pomohou pochopit vývoj mediálního vlivu na společnost a jednotlivce v průběhu posledních desetiletí.

Hypotézy, k jejichž potvrzení bych v průběhu této práce chtěla dojít:

- 1) Nad výchovným a vzdělávacím vlivem médií (a zvláště Internetu) v současné době převažuje vliv komerční a styl určující.
- 2) Masmédia jsou zneužitelná a zneužívaná k ovlivnění myšlení a způsobu chování nejen dospělých, ale i dětí v souladu s aktuálním komerčním způsobem života.
- 3) Za zvýšeným počtem sebevražd a sebepoškození nestojí styl EMO, ale společnost, v jaké dovolíme svým dětem vyrůstat.

1. AKTUÁLNÍ PROBLÉMY MASMÉDIÍ

„Masová média nejsou ta média, která jsou vnímána masami, ale ta, která lidi v masy proměňují“ (Blažek, 1995, s. 19).

V této části práce se budu zabývat historií masmédií, jejich obecnými aktuálními problémy, ověřitelností faktů, objektivností ve zpravodajství a vlivu na veřejnost a zvláště pak na děti.

1.1 Historie masmédií

Za první skutečně masové médium je často považováno antické divadlo. Není bez zajímavosti, že diváci mohli aktivně zasahovat do představení (např. zbít špatné herce) a zcela tedy průběh produkce zvrátit. Tyto bezprostřední reakce a následné ovlivnění média jsou pro další hromadné sdělovací prostředky netypické, ačkoliv v současnosti je to – v závislosti na zisku - právě společnost a její potřeby a přání, co činnost a obsah médií nepřímo ovlivňuje.

Je také třeba uvést jeden z největších mezníků v dějinách šíření informací, a tím je – poměrně pochopitelně – vynález knihtisku. Tato technická vymoženost začala od první poloviny 16. století nejen rychleji a efektivněji šířit psanou kulturu mezi širší vrstvy obyvatelstva, ale měla i důsledky sekundární – sjednotila liturgické texty a dala vzniknout závazným jazykovým pravidlům. Vždyť překlady Bible Martina Luthera nebo Kralických se staly ve své době základem spisovného německého a českého jazyka. Rozmach vzdělanosti v průběhu dalších staletí zajistil možnost šířit myšlenky a názory tištěnou formou mezi stále větším a větším množstvím lidí. Poměrně smutná je skutečnost, že knihtisk, a tedy i čtení souvislých textů zažívá vinou technologického rozvoje v posledních letech jistou dekadenci.

Další revoluční médium, které by snad tiskoviny mohlo překonat, si se svým příchodem muselo počkat až na technickou revoluci na přelomu 19. a 20. století. A co je možné považovat za skutečné filmové a rozhlasové mezníky? Přenos opery Carmen v roce 1910? Oznámení výsledků voleb amerického prezidenta v roce 1920? Vznik rozhlasového vysílání stanice BBC v roce 1922? Možná to byly spíše ony filmové záběry prostých lidí na vesnici, sbíhajících se ke sluchátkům radiopřijímače a nevěřicně naslouchajících slovům přenášeným na kilometry daleko díky malé krabičce, nebo třepotající se filmové záběry na prvních plátnech kin.

Od rozhlasu je jen krůček k televiznímu přijímači – a zde jsme již u historie poměrně blízké. I když byl televizor údajně vynalezen současně s radiopřijímačem, o skutečnosti, že se do masové výroby zavede nejdříve „pouze“ radiopřijímač, rozhodl ortel jen a pouze strategický, ctící zákony businessu (barevný televizor byl například vyvinut již mezi světovými válkami v USA). Televizor tedy můžeme považovat za jakéhosi následovníka rozhlasu a radiopřijímačů, a to za tak velkolepého, že se jeho užívání stalo v průběhu 20. století vskutku masovým.

Koncem 20. století se přidala ještě další elektronická média. Mobilní komunikace se stala běžnou součástí našich životů, a stejně tak počítačové technologie, jejichž vývoj započal už v polovině 20. století, a jejichž používání je v současnosti již poměrně běžné, snadné a finančně relativně dobře dostupné.

Velmi dobře dostupným se stal také Internet. I tato celosvětová datová síť má své prvopočátky již v polovině 20. století, kdy vznikla pro potřeby americké armády jako ARPANet, síť určená k rychlému předávání velkého objemu dat. Protože se tato metoda datových přenosů osvědčila, došlo v 60. letech minulého století k jejímu rozšíření mezi vědce a později i mezi širokou veřejnost. Dnes právě díky Internetu značně upadá zájem o televizní vysílání, zejména u mladší generace, která si nový fenomén svižné komunikace, takřka nevyčerpatelného zdroje informací a dostupné a pohodlné zábavy rychle osvojila a plně jej využívá. S tím souvisí také orientace televizních kanálů na střední a starší generaci, podobně jako v případě hudebních vydavatelství.

1.2 Ovlivňování veřejnosti, fakta a jejich (ne)ověřitelnost

Média jsou prostředkem k vytváření veřejného mínění, mají proto obecně velký vliv. V dnešní době, která je přesycena informacemi, není divu, že je čím dál složitější vybrat sdělení správná, užitečná a pokud možno pravdivá. Platí, že naprostou většinu informací si divák či čtenář nemohou ověřit a je tedy třeba spoléhat na objektivitu a nezaujatost těch, kteří nám informace pomocí médií předávají.

Ovlivňování názorů veřejnosti je kromě zprostředkování informací jedním z účelů činnosti masmédií. Ta má velký dopad na rozhodování v oblasti politické (zájem politických stran a zákonodárců o zviditelnění sebe sama, svých názorů, postojů a politických programů je zřejmý), spotřebitelské (stejně tak zřejmá je četnost prodaných reklamních ploch i částí vysílacích časů, nemluvě o ceně, která se odvíjí od oblíbenosti daného média, tedy sledovanosti či prodejnosti), a v neposlední řadě jsou ovlivněny i samotné vztahy mezi lidmi (podněcování k rasové nesnášenlivosti v jakémkoli směru, snižování či nadsazování důvěry ve strážce zákona, prezentování různých skupin obyvatel v tom či onom světle...). Skutečnost, že jsou nám informace předkládány bez možnosti (a často i bez vůle) prověřit jejich pravdivost, je, bohužel, pomíjena. Tento fakt se zdá být do jisté míry nebezpečným jak v případě formování názorů, tak i v případě vzdělávání se, ve kterém je pravdivost informací více než vhodná.

Jako příklad je možné uvést internetovou encyklopedii Wikipedia, jejíž výjimečnost co do počtu hesel i užitých jazyků je nezpochybnitelná. Tento elektronický počín je extrémním příkladem toho, že Internet je vlastně obrovským smetištěm, na kterém můžeme nalézt tuny balastu, ale také dlouho hledaný poznatek, či jiný klenot. Podívejme se ve zkratce, jak tento gigantický zdroj informací funguje.

Podle informací ze samotné encyklopedie Wikipedia jako taková vznikla v polovině ledna roku 2001. Podnikatel Jimmy Wales a filozof a informatik Larry Sanger ji vytvořili jako doplňkový projekt k dnes již neexistující encyklopedii Nupedia, kam mohli přispívat pouze odborníci. Za sedm let své existence si Wikipedia získala oblíbenost po celém světě, v návštěvnosti dokonce vysoce předstihla oblíbený server nba.com a v poslední době dotahuje i zpravodajský server cnn.com. Podle Alexa.com je Wikipedie jeden z deseti

nejpopulárnějších referenčních zdrojů na Internetu. Čím dál častěji je používána jako zdroj informací studenty, novináři, nebo kýmkoli dalším.

„Při každé 'zásadní' události stačí jen několik desítek minut na to, aby k ní na Wikipedii vzniklo nové heslo. O to se stará více než tři čtvrtě milionu registrovaných uživatelů, editorskou část práce pak má na bedrech více než 4500 spolupracovníků, které má organizace po celém světě. Toto všechno dohromady pak tvoří encyklopedii, jejíž informace jsou otevřeny všem, kteří mají přístup k Internetu. O tom, že se jedná o zdroj skutečně gigantický, svědčí pravidelné statistiky. Z nich můžeme vyčíst například to, že v květnu 2005 obsahovala Wikipedie dohromady přibližně 1,5 milionu článků, v listopadu 2006 přes 5,6 milionů a v dubnu 2008 již přes 10 milionů článků.“ (Wikipedia)

Ačkoliv je Wikipedie užívána jako zdroj potřebných údajů, obsahuje často informace, za které nikdo nezodpovídá. I když se encyklopedie sama snaží proti nepodloženým informacím bránit požadavky na uvádění zdrojů, varováními před falešnými autoritami, hodnocením zdrojů či oznamovacími banery ohlašujícími zpochybnění neutrality, a její myšlenka všeobecně přístupné encyklopedie je možná zajímavá, její dopad může být obrovský. Tři základní pravidla, která by měla být závazná pro všechny, kteří chtějí do Wikipedie přispívat, tedy pravidlo **ověřitelnosti**, pravidlo **nezaujatého úhlu pohledu** a konečně pravidlo **Žádný vlastní výzkum**. (viz příloha č. 1)

Wikipedie má samozřejmě i své odpůrce, jejichž hlasy sílí spolu s rostoucí popularitou projektu. Nejznámějšími příklady jsou stížnosti na nepravdivé nebo urážející údaje v článcích Wikipedie, tzv. vandalství. **Wikimedia Foundation**, nezisková organizace starající se o technický provoz rychle se rozrůstajícího projektu, podle tiskových zpráv uveřejněných právě na stránkách Wikipedie reagovala částečným zpřísněním pravidel. Tradiční obrana proti vandalství však tkví v silné a zodpovědné komunitě editorů, kteří prohlížejí nové změny, podle možností ověřují a případně vracejí článek do původního stavu. Česká mutace Wikipedie nabízí např. i tzv. „Kabinet kuriozit“, kde se můžeme dočíst (vesměš promptně odstraněné) perličky anonymních „wikipedistů“.

Co se týká škodlivosti, lze na úroveň neověřených informací postavit zprávy mystifikující či jaksi přehnaně hysterické. Příkladem takové informace může být jedna z poměrně čerstvých (prosinec 2008). Jedná se o poněkud kontroverzní záležitost, týkající se přebalu čtvrtého studiového alba německé skupiny Scorpions, Virgin Killer. **Internet Watch Foundation (IWF)**, organizace zaměřená na potírání sexuálního obtěžování dětí, která vyhledává internetové stránky s problematickým obsahem, upozorňuje na něj provozovatele serverů a zajišťuje jeho zlikvidování, byla upozorněna na článek v encyklopedii Wikipedia, v němž byl kromě informací o albu Virgin Killer zmíněné kapely zobrazen i originální přebal této desky, na kterém je fotografie zjevně nezletilé nahé dívky s tzv. „pavoukem“ z rozbitého skla překrývajícím její genitálie (viz příloha č. 2).

Jak píše zpravodajský server idnes.cz, „úsměvný na celé události je fakt, že deska s inkriminovaným obalem vyšla již v roce 1976 a objevila se v mnoha publikacích věnujících se Hard rocku a Heavy metalu. V britském internetovém obchodě Amazon ji přitom lze objednat a k dispozici je i náhled obalu. Podle vyjádření IWF se organizace teprve chystá stránky Amazonu prohlédnout a zhodnotit. (...) Dobrovolníci, kteří encyklopedii spravují, vidí největší problém v tom, že spolu s fotografií byla zablokována celá stránka i s textem, což je podle nich zcela poprvé, co byly internetové stránky takto zablokovány.“

Tak, jako zřejmě pro spoustu lidí zůstala nepochopena píseň se stejným názvem, jaký má celá deska, tedy Virgin Killer (Zabiják panenství), je pro mě těžko pochopitelná tato aféra. Přes tři desítky let trvající tolerance ve mně vzbuzuje podezření, že se jedná spíše o marketingový tah, než o snahu změnit problematický obsah bookletu.

1.3 Zpravodajství

Nejsou to však jen zdroje encyklopedického rázu, které je třeba brát z hlediska objektivitivy mnohdy s velkou rezervou. Dalším takovým odvětvím je – bohužel a přitom zcela pochopitelně – zpravodajství.

Jak už vyplývá ze samotného názvu, účelem zpravodajství je zprostředkovávat zprávy lidem. Informovanost byla vždy důležitá, charakter podstatný, a tedy sledované zprávy se však v průběhu vývoje společnosti měnil. Zatímco dříve byla nezbytná sdělení spíše ta praktická (tedy počasí, úroda, výskyt nemocí, postup nepřátel, různá nařízení a vyhlášky), postupem času stále větší možnost informovanosti způsobila, že se tyto praktické zprávy staly samozřejmou součástí lidského života a spektrum informací se začalo rozšiřovat např. o zábavu, koníčky nebo klepy. *„Donedávna platilo takové základní rozdělení na nezávislý (seriózní), stranický a bulvární tisk. Pak někdo přišel na to, že když se seriózní plátek okoření bulvárním zpravodajstvím, začne si ho kupovat více lidí – protože počet čtenářů je v době ekonomického růstu tím určujícím faktorem – a na světě jsou noviny, které obsahují takzvaný infotainment, kombinaci zábavy a zpravodajství“* (Roth, 2005, s. 26).

Zprostředkované informace se k cílovému objektu dostanou několika způsoby, přičemž všechny formy předávání informací jsou v dnešní době vzájemně provázané, a to hlavně díky masivnímu technologickému rozvoji. Televizní vysílání je digitalizováno, tisk periodik je vedlejším způsobem jejich šíření, tím hlavním je jejich uchovávání na Internetu, a to včetně archívů. Technologie rozhlasového vysílání se také posunula kupředu. Stejně tak, jako o přenosu informací, můžeme mluvit i o rozvoji ve způsobu jejich uchovávání. Ačkoliv klasické knihovny zůstávají pokladnicí plnou drahokamů slova, ty nejvzácnější z uchovávaných svazků jsou dnes pomocí scannerů kopírovány do elektronické podoby a uchovávány na datových nosičích.

Zpravodajství současné doby je (mělo by být) založeno na principu objektivity, pravdivosti a jakési zásadnosti (poslední z uvedených však stále více ztrácí na významu). Je třeba brát v úvahu, že *„žurnalistika je také profese, a jako taková musí mít etický kodex. Mají-li být novináři přijímáni jako profesní skupina (stejně jako lékaři, právníci či akademičtí pracovníci), musí pracovat podle jednotného kodexu chování, který zaručuje jejich bezúhonnost, důvěryhodnost, a tudíž i jejich status informátorů o ‘pravdě’“* (Novinářská profese, www.portal.cz).

Budeme-li se věnovat jednotlivým zásadám, zjistíme, že mnohdy není dodržována žádná z nich. Například první z uvedených, **objektivita**. „*Je možné očekávat, že noviny budou objektivní? (...) Každou zprávu píše někdo, kdo vstupní informace filtruje přes vlastní postoj, přes vlastní životní zkušenost, přes momentální rozpoložení a situaci. Stačí zaměnit slovosled, označení, vypustit některou z informací nebo naopak jinou dosadit a zpráva dostane zcela jiné vyznění*“ (Roth, 2005, s. 23). Nemluvě o významu kontextu, který autor dále také zmiňuje.

Pravdivost je v žurnalistice (a nejen v ní) požadavkem velmi ošemetným. V případě, že není přímým svědkem zprostředkované události, stává se novinář závislým na důvěryhodnosti svých zdrojů. Podle mého názoru pravdivost předané informace ve většině případů prověří až čas. Jiné jsou samozřejmě případy, kdy čtenář z jakýchkoliv důvodů novináři věřit chce. „*Celá řada lidí žije v domnění, že 'když to píš v novinách, tak je to pravda'*“ (Roth, 2005, s. 25).

„**Zásadnosti** informace by se dala shrnout do věty, že jde o takové informace, které nutně potřebujete. Vezměte si jakékoli noviny a obdujte si články, bez kterých si myslíte, že byste se do budoucna neobešli. Budete patrně překvapeni, jak jich je málo. To, čím se zabývají současná média, nejlépe uvidíte, když poletíte letadlem někam na týden do zahraničí a vezmete si noviny ze dne odletu a ze dne přiletu. Zjistíte, že jejich obsah se příliš neliší“ (Roth, 2005, s. 25).

Michael Kunczik ve své knize Základy masové komunikace (1994, s.120) uvádí část výsledků studie nazvané Struktura zahraničních zpráv (The Structure of Foreign News, Johan Galtung, Marie Holmboe-Ruge), ve které „*autoři zkoumali otázku, jak se z události stane zpráva. Rozlišili celkem dvanáct faktorů zpráv:*

1. *Frekvence*
2. *Práh pozornosti*
3. *Jednoznačnost*
4. *Význam*
5. *Souznění*
6. *Překvapení*
7. *Kontinuita*

8. *Variace*
9. *Vztah k elitním národům*
10. *Vztah k elitním osobám*
11. *Personalizace*
12. *Negativita (Čím je událost negativnější, tím spíše se stane zprávou.)“*

Podle mého názoru existuje souvislost mezi stavem společnosti a vyžadovaným zpravodajstvím (lze-li brát v úvahu skutečnost, že 85 % celého zpravodajství v ČR je spíše neobjektivním).

V časech relativní demokracie skloubené s ekonomickým růstem (bez ohledu na momentální stagnaci, případně mírnou recesi) platí, že lidé se mají dobře, a čím lépe se mají, tím rychleji si zvykají a tím více si stěžují. A půjdeme-li ještě dál, roztočí se zvláštní kolotoč. Čím více si lidé stěžují, tím více špatných zpráv chtějí (často snad i podvědomě) vidět, protože takové zprávy jim dávají pocit, že „na tom ještě nejsme tak zle“. A čím více špatných zpráv slyší/vidí, tím více si stěžují, a čím více si stěžují, tím více špatných zpráv chtějí... Přijde-li tápající zpravodajská sekce na tento systém, odpadne jí značná část starostí se zaměřením hlavního tématického celku zpravodajského bloku a tím víceméně i se sledovaností či s prodejností.

„Neodpustím si citát z rozhovoru, který časopisu Týden poskytl americký psycholog Philip G. Zimardo. Ten řekl: 'Jsme přitahováni zlem a šílenstvím, fascinují nás temné stránky lidské přirozenosti. Vždyť i při veřejných popravách nebo lynčování byla vždycky plná náměstí. Třeba my v Americe se tváříme jako strašní puritáni, ale přitom u nás funguje ten největší byznys s pornografií na světě.'“ (Roth, 2005, s. 26)

1.4 Vliv médií na děti a mládež

„Zatímco dezinformace nás chce zmást v té či oné konkrétní záležitosti, manipulace v médiích je obecnější a spíše si formuje diváka do určité podoby. Bohužel se tak dělo a děje i v těch zdánlivě nejnevinnějších pořadech – určených dětem.“ (Blažek, 1995, s. 132)

Děti jsou obecně nejovlivnitelnější skupinou diváků, čtenářů a posluchačů. Absence vlastních zkušeností a nemožnost srovnání jednotlivých informací z nich činí snadný a efektivní cíl obchodu se zbožím, s kulturou, s postoji i se sny. V hodně podobném postavení jsou dospívající, ke kterým média hledají cestu přes sebevědomí, potřebu oblíbenosti i přes touhu najít své místo mezi vrstevníky.

Existuje mnoho způsobů, jak lze za pomoci médií dětské myšlení negativně ovlivnit, ať už úmyslně (propaganda a manipulace jsou rozebrány v další kapitole), nebo neúmyslně. Tyto způsoby jsou popsány v mnoha desítkách studií o vlivu televize, v menším počtu studií o vlivu Internetu a zřejmě ještě v menším počtu studií o vlivu tisku. Snad vinou vlastní nedůslednosti jsem však nikde nenarazila na zmínku o škodlivém vlivu rozhlasu (snad mimo situace v srpnu roku 1968, kdy rádio Svobodná Evropa působilo zřejmě značné těžkosti našim bratrům ze „spřátelených“ zemí).

Z jakého důvodu se rozhlas zdá být opomíjen? Možná je na vině fakt, že samotný poslech není dost zajímavý, a tedy není brán tolik vážně a ani jeho důsledky nejsou tak rozsáhlé. Je-li však poslech podpořen obrazovou sekcí, nabírá na atraktivitě. Viděný obraz vypomůže fantazii s představou diskutované události. Zvláště malým divákům či posluchačům, jejichž znalosti světa nejsou velké a jimž mnohá slova nemohou o dané situaci nic napovědět, pomáhá utvářet si obraz dobra a zla. Mnohdy však za prazvláštní cenu jakési normalizace agresivity a neschopnosti uvědomit si následky takového agresivního jednání.

Malý příklad:

Pohádka čtená v rozhlasu vypráví o kocourovi, který se snaží malou myšku dohnat tak dlouho, až mu tato dá – po všech jeho neúspěších - kladivem ránu do hlavy.

Malé dítě si jen těžko představí, co znamená dát někomu/něčemu kladivem ránu do hlavy.

Pohádka na televizní obrazovce má stejný děj, jen s jedním rozdílem. Dítě může sledovat, kterak modrá postavička kocoura při nahánění malé myšky několikrát narazí do zdi nebo do nábytku, šlápne tlapkou do pastičky nastražené na myšku a nakonec to malé, hnědavé, roztomilé stvoření vezme do předních paciček obrovské kladivo a milému kocourkovi dá do hlavy takovou ránu, až mu z ní udělá modrou placku s vousky.

Vše v této obrazové pohádce je vytvořeno takovým způsobem, aby se dítě zaručeně rozesmálo nad kocourovou nešikovností a myščinou mazaností zakončenou triumfální výhrou – vše je provázeno povedenými grimasami postav a podbarveno působivou hudbou s nejrůznějšími zvuky naznačujícími údery a výkřiky. Dítě však také v této veselé pohádce vidí dobrý konec, tedy že „praštěnému“ kocourkovi se vlastně vůbec nic nestalo a on může dál malou myšku honit po domě.

A toto je podle mého názoru pravý problém tohoto zdánlivě nevinného násilí na obrazovce v pořadech určených prvoplánově dětem. Bez komunikace, bez vysvětlení dospělého dítě samo o sobě není schopno určit, jestli rána kladivem, kterou se na základě sledované pohádky rozhodne zkusit dát mladšímu sourozenci, je dobrou, nebo špatnou volbou. **V pohádce** to přece dopadlo dobře, kocourovi se na chvíli změnila hlava v placku, ale hned byl zase zdravý.

Má-li tedy dítě zdravé citové zázemí, není-li před televizní obrazovku takříkajíc uklíženo, je jen velmi malá pravděpodobnost, že se dopustí takovéto věci, ať už v dětství, nebo – „krmeno“ násilím po dlouhá léta – v dospělosti. Mimo jiné si myslím, že nezáleží pouze na tom, jestli neodrostlý potomek sleduje nebo nesleduje násilí v televizi, ve filmech nebo na Internetu, ale záleží hlavně na jeho povaze, na vrozených predispozicích k takovému jednání a na prvotní výchově v rodině.

Tento názor zastávám i v případě dalších mediálních nebezpečí, která na naše děti číhají.

Můžeme mluvit například o jakémsi **náhradním životě**, který dítě či dospívající vede za pomoci seriálů nebo například i počítačových her.

Zvláštní případ jsou podle mě dospívající dívky, kterým pohled na život ženy zkresluje **telenovely**. Mladá slečna má při dlouhodobém sledování takových seriálů zcela nereálné ideály o mužích a o vztazích všeobecně. Z vlastní zkušenosti mohu potvrdit, že znám jednu mladou ženu, které tyto deziluze vydržely do dospělosti a ačkoliv ji zkušenosti svým způsobem pomalu „lěčí“, stále ještě není schopna navázat dlouhodobý vztah s mužem. Každá její snaha je borcena absurdními očekáváními, nesmyslnými požadavky a hysterickými scénami v případě jejich nesplnění.

Velmi diskutovaný je také **reklamami** propagovaný pohled na „toho správného“ člověka. Takový člověk je věčně mladý, je krásný, šťastný, má spousty přátel, vydělává dostatek peněz, jezdí na exotickou dovolenou. Je to ideální svět, kterého však nikdo z nás není schopen za normálních okolností dosáhnout, a to ani s těmi prostředky, kterých se ta která reklama právě týká.

Pornografie je podle mého názoru další červenou, která svítí na cestě ke zdravě prožitému dětství. Vulgarita, absence citů a ponižování ženskosti (zvláště té) jsou hlavními důvody, proč pornografii dětem znepřístupnit. Nebude-li tak učiněno, důsledky budou pro danou rozvíjející se osobnost rozsáhlé. Řekněme, že dítě nebude přirozeně inklinovat k agresivitě a v průběhu let svůj pohled na sexualitu pod vlivem dalších zkušeností upraví tak, aby neubližovalo sobě, ani druhým. V každém případě takto ale bude ochuzeno o dětství, o nevinnost, jakési tajemství i o krásu objevování sexuality. Jistě je třeba dětem poskytnout určitou sexuální výchovu, avšak cesta pornografie jistě není cestou správnou.

Samozřejmě lze hovořit také o určitých **zdravotních důsledcích**, zejména v případě sledování televize, či trávení času u PC s Internetem. V kapitole věnované Internetu uvádím graf, ze kterého je znát, že pro rodiče a všeobecně dospělé lidi je nedostatek pohybu tím nejdůležitějším negativem ve vztahu Internetu a dítěte. O televizi je tato skutečnost známa již dlouhou dobu. Zajímavé je, že podobným způsobem ohodnotily ve svých dotaznících negativa sezení u PC i samotné děti – a to dokonce v otevřené otázce. V případě studentů z gymnázia byla odpověď, kterou jsem popsala jako „zabírá potřebný čas – leniví se u něj“

druhou nejčastější z devatenácti, v případě žáků základní školy byla tato odpověď na 8 – 10 místě z šestadvaceti uvedených. I grafy studentských odpovědí jsem do kapitoly o Internetu zařadila.

Bohužel však jsou to média, která i za pomoci reklam zprostředkovávají nové trendy a určují tak životní styl hlavně mladých lidí (a to jak v TV, tak na Internetu i v časopisech). Rozhodne-li se dítě či dospívající jedinec tyto trendy ignorovat, zakusí hořký pocit vykořenění a sociální izolace. Krutost dětí v tomto směru je neoddiskutovatelná. Důsledky jsou potom vidět nejčastěji ve třech rovinách.

První variantou je podřízení se tomuto problému a vybavení dítěte vším „potřebným“ pro dobrou pozici ve skupině vrstevníků – a to bez ohledu na finanční náročnost tohoto rozhodnutí a mnohdy i bez ohledu na vlastní hrdost. Tuto nepokládám za příliš vhodnou.

Druhou možností je ignorace těchto dětských požadavků, a to často bez dalšího vysvětlování („Proč? Protože jsem to řekla.“), či s prostým vysvětlením, že „na tohle prostě nemáme peníze“. Tato cesta po materiální stránce nepůsobí destruktivně na rodinu, dítě však může postavit do pozice outsidera a to je stigma, kterého se potomek mnohdy jen těžko zbavuje.

Třetí a bohužel zřejmě nejméně častou možností je jakási zlatá střední cesta – komunikovat s dítětem, vysvětlit mu, kde jsou hranice a z jakého důvodu, přiměřeně ho odměňovat a je-li starší, nabídnout mu, aby se sám zapřičinil o své pohodlí a vydělal nějaké peníze na brigádách (čímž pozná jejich hodnotu i hodnotu svou, získá zkušenosti a navykne určitému pracovnímu režimu a kázni).

Je mnoho cest vedoucích k ovlivnění dětského myšlení a k jisté destrukci nevinné duše. Věřím, že všem těmto problémům lze předejít komunikací v rodině, pochopením a tolerancí, soudržností, společnými výlety a zážitky, které obohatí život dítěte (a nakonec i dospělého) natolik, že nebude cítit potřebu vyhledávat náhradní život filmový a brát jej za vlastní, nebude vyhledávat násilí ani úmyslně působit bolest, nebude zbytečně doufat ve věčné mládí a zdraví a nebude žít v pathosu, který může být na krátký čas působivý, avšak užitek nenesení prakticky žádný.

Závěr

V dnešní době není snadné se bez médií obejít, a to ve všech jejich formách. Protože negativních vlivů je nejméně stejně tolik, jako těch pozitivních, nezbyvá, než se s médii naučit zacházet, což je jistě nelehký úkol. Ještě obtížnější bude naučit to i naše děti. Prozatím se odborníci shodují na tom, že vhodné vzorce chování a silné citové zázemí v kombinaci s pevnou rukou omezující počet hodin strávených před televizní obrazovkou či u PC pomáhají negativní vlivy těchto moderních vymožeností eliminovat. Podstatné je, aby rodiče neužívali televize ani počítače jako jakési „odkládací plochy“ pro své dítě v případě, že na něj nemají čas či náladu.

2. PROPAGANDA A MANIPULACE

Tato kapitola je věnována tématu propagandy a manipulace, jejich historie, metod a nejčastějších a nejsnadnějších cílů, tedy dětí a mladých lidí.

2.1 Definice

Jak je již uvedeno výše, Wikipedia se stala mimo jiné celosvětově významným zdrojem informací. Také ve své práci se k tomuto pramenu často vracím. Nejdříve však o tom, co říká o manipulaci a propagandě kniha.

Slovník cizích slov (Klimeš, 2002, s. 459) pod heslem „**manipulace**“ uvádí tři různé možnosti výkladů:

1. *zacházení s něčím, zejména odborné nebo složité; manipulování*
2. *jednání zpravidla nekalé, nečestné*
3. *zpracovávání myšlení občanů polopravdami a tendenčně, jednostranně předkládanými informacemi*

Zde je to tedy třetí varianta výkladu slova „manipulace“, která je pro tuto práci stěžejní, ačkoliv i vysvětlení druhé o nečestném jednání s tímto tématem poměrně úzce souvisí.

Wikipedia se zaměřuje právě na výklad třetí varianty, tedy na prvoplánové ovlivnění a vedení lidských myšlenek. Konkrétně o manipulaci říká, že *„je to v sociální psychologii a sociologii termín označující snahu o působení na myšlení druhé osoby či více osob. Manipulátor se snaží přesvědčit osobu či osoby o správnosti myšlenky, názoru či jednání, které nejsou manipulovaným jedincům vlastní, či pro ně nemají dostatek iniciativy a kteří by tudíž danou myšlenku, názor či jednání nepřijali, nebo až s dlouhou časovou prodlevou. Manipulovaná osoba si často ani neuvědomuje, že je s ní manipulováno, případně si to uvědomuje, ale z nějakého důvodu se nemůže a někdy ani nechce bránit.“*

Manipulátoři od začátku jednají tak, aby u manipulovaných získávali sympatie. Při tomto svém konání využívají znalosti slabých stránek svých obětí, svého talentu odhadovat lidské myšlení, přání a tužby a v neposlední řadě často vynikajících řečnických schopností.

Jednou z forem tohoto ovlivňování lidských postojů je i přesvědčování. „Mezi strategie přesvědčování řadíme opakování (opakované připomínání), zdůrazňování přínosu, vyzdvihování předností a zamlčení nevýhod či rizik, strategie náhlého či postupně sílicího nátlaku (stupňování), strategie ultimativní, strategie 'ditační', odvolávající se na autority a uvádějící argumenty podložené statistikami, grafy, srovnáním, strategie prosebné (citové vydírání)...“ (Vybíral, 2000, s. 137). Stejně tak jako v případě manipulace, i tady platí, že „mnohé strategie jsou sofistikované v tom smyslu, že přesvědčování nemusí být na první pohled zřejmé“ (Vybíral, 2000, s. 137).

„Přesvědčování, do něhož je zakomponovaná hrozba, využívá sekvence: ‚poznatek (informace, výzva, pobídka) – přizpůsobení se – v případě nepřizpůsobení se ‚na to doplatíte‘ (potká vás trest).‘ Tento algoritmus využívá společenské (ideologické, konformní, konzumní) adaptace a zneužívá skryté hrozby. Ta může mít podobu jen nepatrné zmínky, jako by nevázně miněné, miněné v legraci či nadsázce. Někdy už to stačí, aby byl příjemce sdělení přesvědčen hrozbou sankce, a ne přesvědčivou silou argumentů“ (Vybíral, 2000, s. 137).

„**Propaganda**“ (z latinského propagare) je definována ve Slovníku cizích slov (Klimeš, 2002, s. 613) jako „veřejné šíření, objasňování, doporučování nějakých myšlenek, názorů atp. s cílem získat přívržence; usměrnit myšlení civilního obyvatelstva nebo vojsk ve vlastní prospěch“.

Vysvětlení v encyklopedii Wikipedia se od tohoto příliš neliší. Propaganda je zde vysvětlena jako „rozšiřování názorů a informací za účelem vyvolání nebo zesílení určitých postojů nebo jednání. Je to systematické vytváření žádoucího společenského vědomí pomocí prezentování systematicky uspořádaných idejí, teorií, názorů, doktrín, nebo ideologií. Součástí propagandy je tendenční vysvětlování a modifikace postojů podle aktuální situace a přesvědčování o správnosti propagované myšlenky.“ (Wikipedia)

Zbyněk Vybíral (2000, s. 138) píše o propagandě jako o výsledku „*děletrvajících používání přesvědčovacích strategií*“. Říká také, že „*cílem propagandistické kampaně je získat příjemce zprávy na stranu produktora sdělení a manipulací ovládnout jeho názory. Propagovat lze výrobky, názory a postoje, osobnosti (extrémním případem je kult osobnosti), "správné" či žádoucí jednání. Propaganda míří ke změně přítomného a budoucího stavu myšlení a rozhodování adresátů, může však být také "retrospektivní": propagandou lze přehodnocovat historii.*“

2.2 Užití v historii

Wikipedia mimo jiné o propagandě uvádí, že tato „*v původním významu označuje víru, která má být rozšiřována. Slovo vzniklo z názvu úřadu **Sacra congregatio de propaganda fide** (tj. Svatá kongregace pro šíření víry), což bylo kolegium kardinálů zodpovědných za misijní činnost katolické církve, které bylo založeno roku 1622 papežem Řehořem XV.*“

K takovému šíření katolické víry i dalších ideologií bylo a je používáno nejrůznějších prostředků manipulace a přesvědčování. K nejsnazším – avšak nikoli k jediným - cílům těchto manipulátorských výpadů jsou vždy osoby otevřené a bez zkušeností, hledající sebe sama (děti a dospívající), osoby s nižší inteligencí, lidé nespokojení či jakkoli oslabení (spánkovým deficitem, nedostatkem jídla všeobecně či potravou chudou na bílkoviny a vitamíny, emočním vypětím apod.).

V historii najdeme poměrně dost příkladů cílené propagandy. Českému národu blízké jsou například propagandistické aktivity vyvíjené Habsburskou monarchií v 19. století. Martin Sekera na serveru www.rvp.cz ve svém článku **Média a politická propaganda** říká, že tato státoprávní propaganda byla jedním z pěti typů propagandy, která se v českých zemích v průběhu 19. a 20. století objevovala, a uvádí i zbylé čtyři druhy: Propagandu nacionalistickou, ideologicko-stranickou, válečnou a totalitní.

Ke zmíněné státoprávní propagandě Sekera uvádí, že „*ke zjevným propagandistickým aktivitám za habsburské monarchie docházelo v obdobích mezinárodních zápletek, které vzbuzovaly naděje českých politiků, že Rakousko uzná v zájmu své vnitřní stability některé státoprávní požadavky. Tak tomu bylo v roce 1866 za prusko-rakouské války a v roce 1871 (fundamentální články). Tato propaganda měla ovlivnit jednak postoje panovníka a vlády, jednak měla aktivizovat příslušníky českého národa. Její symbolická výbava využívala historických symbolů (např. znaky českých zemí), a to ve vizuální (např. historická malba) i jazykové formě písemné (letáky, brožury, periodika), mluvené (viz rétorické stereotypy historických obrazů ve vystoupení řečníků na táborech lidu - tj. demonstracích) a hudební (viz Smetanova opera Braniboři v Čechách, 1866). Taktika tohoto prvního vrcholu novodobé státoprávní propagandy neuspěla a nejvýrazněji se to projevilo ve faktickém selhání nadějí vkládaných do impozantně organizované "pouti Čechů na Rus" po rakousko-uherském vyrovnání v roce 1867. Zřetelněji ožila až s politickými programy tzv. pokrokářů v devadesátých letech 19. století.“*

2.3 Propaganda ve 20. století

Ve 20. století propaganda ruku v ruce s manipulací značně narostla a zesílila v souvislosti s novými možnostmi šíření (příloha č. 3). A nedělo se tak pouze prostřednictvím klasických masmédií. Např. USAAF prováděla v době II. světové války běžně shozy letáků s různou tematikou – od politické propagandy až po erotické občasníky. Dalším příkladem může být aktivita českých sabotážníků v německých továrnách na střelivo, kteří do pum určených pro východní frontu sypali písek a vkládali česko-ruské slovníky.

Za přeplněnou pokladnici manipulačních i propagandistických metod je možno považovat právě období nacismu. Technika v té době byla na vzestupu a možností ovlivnění přibývalo. Například už nebylo třeba účastnit se Führerových projevů osobně, stačilo mít doma radiopřijímač, případně znát někoho, kdo tuto vymoženost vlastnil a přenášena slova mohla být poslouchána na kilometry daleko. Navíc jistě i ve školách a dalších veřejných institucích byla možnost poslechu...

Obrovský vliv měla (nejen v této době) také tzv. mládežnická sdružení. Vedení nacistického Německa stoprocentně využilo potenciálu nekovaného myšlení dětí a dospívajících a tuto mladou generaci sdružovalo do organizovaných skupin, jejichž cílem bylo formovat názory a probudit chuť bojovat za vůdce a svoji zemi.

Jak uvádí Wikipedia, v roce 1922 z tohoto důvodu vznikla organizace nazvaná Jungsturm Adolf Hitler. Ta byla určena chlapcům ve věku 14 - 18 let. Dívky v tomto věku byly součástí skupiny Bund Deutscher Mädel (Liga německých dívek). Organizace Jungsturm byla v roce 1923 zrušena a na její místo nastoupila o tři roky později právě Hitlerjugend. BDM jako dívčí protiklad zůstala. Do roku 1940 vzrostl počet dětí v těchto organizacích na cca osm milionů. *„Počet členů v období druhé světové války nelze přesněji určit a odhady se výrazně různí. Přesto lze říci, že každý chlapec, kterému bylo v tomto období více než deset let, byl s touto organizací nějakým způsobem spojen“* (Wikipedia).

Na serveru www.nacismus.mysteria.cz v článku o této diskutované organizaci autor vysvětluje, čím byla zprvu Hitlerjugend pro děti i jejich rodiče zajímavou: *„Kdo by nechtěl, aby jeho dítě vyrůstalo v prostředí, které ho bude zušlechťovat na těle i na duši? Organizace Hitlerjugend zprvu vyhlížela lákavě: mládeži nabízela bohatý výběr zájmových činností. Vládl zde duch pospolitosti, romantická příchut' dobrodružství, mladí lidé v kolektivní a vstřícné atmosféře nabývali nové sebevědomí – to všechno jsou stimuly, které byly spolehlivým lákadlem. O co byla metoda nacistů prostší, o to byla účinnější: ohromného vlivu na masy lze totiž docílit jenom tím, když se dokáže v lidech od útlého mládí vzbudit obrovské nadšení. Od mladického entuziasmu k dospělému fanatismu pak je už jenom malý krůček.“* (<http://nacismus.mysteria.cz/hitlerjugend.php>)

Názory a postoje dětí v nacistickém Německu byly formovány prakticky od jejich narození. První a nejdůležitější úlohu v této manipulační hře hráli pochopitelně rodiče – byť mnohdy neúmyslně. V případě, že ideologii nacismu věřili, snažili se přenést tuto víru i na své potomky. Další možností mohl být jistě strach z následků případného protirežimního chování a jednání... Tam, kde rodiče ve své roli selhali, tam v desátém roce věku jejich dítky nastoupily výše zmíněné organizace, aby škody napravily. Tam, kde rodiče neselhali a vychovávali ze svého potomka právoplatného občana své vlasti, tam tato organizace pouze převzala rodičovskou úlohu a v této výchově pokračovala.

Utvrzování v nadřazenosti árijské rasy, v bezcennosti ostatních lidských ras, poskytnutí pocitu vlastní důležitosti, pocitu sounáležitosti, vědomí, že tyto děti někam patří, že jsou stejně dobří a stejně důležití jako jejich „praví, němečtí“ vrstevníci a že to všechno mohou těm méně důležitým dát bez okolků najevo, to byla cesta, jak si tuto generaci získat a využít jejich sil k budování Německé říše a k výhře v připravované druhé světové válce.

Do té byla Hitlerjugend definitivně zapojena za pomoci tzv. Zákona o služební povinnosti mladých z roku 1939 (Wikipedia). V roce 1940 pod novým vedením byla Hitlerjugend transformována „na pomocnou sílu německé armády, která mohla vykonávat některé válečné povinnosti. (...) V roce 1943 začala být tato organizace využívána jako záloha vojenských rezerv a její členové starší šestnácti let začali být nasazováni do armádních složek. (...) Při zapojení do války se ukázala být velmi bojeschopnou. Později docházelo k častějšímu zapojování Hitlerjugend do války, **její členové byli považováni za jedny z nejfanatičtějších bojovníků...**“

Tato skutečnost budiž jasným důkazem toho, jak dalece je možno děti a dospívající zmanipulovat.

Avšak i média byla hojně zapojována do propagandistických akcí. Kromě výše zmíněného rozhlasu to byly filmové záběry promítané v biografech v rámci tzv. filmových týdeníků či zpravodajů (byly poměrně běžné i v naší republice).

Na serveru www.youtube.com je dnes možno nalézt opravdové rarity mezi těmito propagandistickými videi z dob obou světových válek, komunistického režimu, studené války, blízkovýchodních konfliktů a dalších. Kromě zmiňovaných filmových zpravodajů jsou zde soukromá videa i řada animovaných filmů pro děti, jejichž zrádná dvojsmyslnost mě často zarazila. Je možno na ně pohlížet čistě jako na pohádku, ve které dobro po urputném boji zvítězí nad zlem, ale v souvislosti s daným režimem také jako na manipulativní film, ve kterém jsou jednoznačně určeny strany, postavy i jejich osud.

Ráda bych zde několik málo nejzajímavějších ukázek popsala.

Politický filmový zpravodaj, Německo, listopad 1940

Německá Luftwaffe slaví další triumf. Přestože i nadále vyznáváme politiku nevměšování se, britská letadla se snaží útočit na naše letiště. Bleskurychlý start a už se vypořádáváme s těmito opovázlivci. První zásah! Druhý! Další a další! Britský pilot vyskakuje padákem...

Po první větě pochopitelně následuje bouřlivá orchestrální hudba plná optimismu, z dnešního pohledu silně kontrastující se sestřelováním letadel, ale i nadšený komentář, který dnes vzbuzuje úsměv či rozpaky. V tehdejší době však bylo jeho úkolem vzbudit hlavně v mladých lidech národní hrdost a touhu bránit svoji vlast před nepřáteli (Německo je zde vykresleno jako mírumilovná země, která se „nevměšuje“, ale je napadána). V závěru je oznámeno, že „britský pilot vyskakuje s padákem“, tedy „ano, my sestřelujeme britské letouny, ale přece jen jsme natolik hodní, že nepříteli dáme ještě šanci“. O tzv. kobercových náletech na Londýn – pro příklad - a dalších není třeba se zmiňovat...

Jsou však i horší případy nacistické mediální propagandy. Té, která není zaměřena na dospívající a mladé, energické lidi, ale na děti. V takových filmech jsou třeba Židé zobrazováni jako zlí staříci s plnovousy a pejzy a rajská příroda trpí pod jejich hamižností, když vysbírávají všechny lesní plody, vejce z hnízd či kácí stromy.

Celkem nedávno byla zrestaurována Hitlerova domácí videa, kde si povídá s Evou Braunovou. Filmy jsou, pravda, němé, ale k jejich rekonstrukci byli údajně přizváni lidé se schopností odezírat ze rtů. Tak si svět mohl udělat obrázek o tom, jak asi probíhala konverzace ve vůdcově soukromí. Co se týká tématu pohádek, Hitler zde prý často hovoří o skutečnosti, že Američané mají svého Mickey Mouse, který se mu velmi líbí, a jaká je škoda, že takový film neumí Němci dobře natočit...

Několik podobných ale přece jen vzniklo.

Animovaný film pro děti, Německo, 1939

Začínáme idylkou jako vystřiženou z Tyrolského žurnálu. Les, chaloupka a zajíc, který právě absolvuje ranní rozcvičku. Přiletí vrána, aby mu oznámila, že se v lese usadila liška. Zajíc se rozlítí, popadne plaňku z plotu a vyrazí. Sotva ji však uvidí, napadne jej, že na ni nestačí, a dá se na úprk. Naštěstí je zde ovšem vojenské velitelství vosího hnízda, které si ví vždy rady a ke kterému se již zpráva o vetřelci také donesla. Hned odstartuje velký letecký svaz, jehož zvuk nedává ani v nejmenším pochybovat o jeho předloze – zlověstné dunění Ju-87 Stuka je skutečně typické. První vosu ve formaci spatří nepřítele, dá znamení ostatním a střemhlav se za zvuku sirén (Ju-87) vrhá na nepřítele. Místo žihadla má velkorážný kulomet (dokonce se zaměřovačem) a už jej kropí. Po úspěšném náletu liška prchá a zvířátka se radují, což je jedna z nejbizarnějších scén, jaké snad mohly po takové ukázce síly následovat.

Ani Američané však nezůstávají pozadu a produkují film, ve kterém je kačer Donald „totálně nasazen“ jako pracovní síla u výrobního pásu na střelivo. Chtě-nechtě musí „heilovat“ u každé Hitlerovy (+ Hirohitovy a Mussoliniho) podobizny, často přijíždějící právě na výrobním pásu. Po strhujícím pracovním tempu v továrně, provázeném pobízení z ampliónů a „heilováním“ všemi možnými končetinami se rozlícený Donald probudí a jde láskyplně obejmout drobný model Sochy svobody. Nutno přiznat, že zde se jedná o humor nesrovnale vkusnější, kdy je každý z výkřiků "Heil!" zdůrazněn mohutným basovým zvukem tuby, která dává celému vyznění jakýsi neodolatelný „agro-vidlácký“ nádech.

Nacismus však nebyl zdaleka jedinou, takovýmto dvojsmyslným způsobem propagovanou ideologií. Pro další příklady není třeba chodit příliš daleko. Stačí se ohlédnout na čtyřicetileté působení komunistického režimu v naší zemi.

Jedinečným příkladem je jeden z výmluvných komunistických dokumentů, který mluví o tzv. „americkém brouku“. Toto téma bylo zpracováno i tvůrcem Ferdy mravence, Ondřejem Sekorou, v jednoznačně prorežimním díle O zlém brouku Bramborouku. Tato krátká, Sekorou sepsaná i ilustrovaná kniha měla dětem již od nejútlejšího věku vštěpovat důležitost boje s broukem – alegoricky imperialistou.

Filmový týdeník, Československo, 1949

„Tyto mraky nenesou požehnání. Přicházejí od západu. Pomocí větru s mraky poslali američtí imperialisté mandelinku bramborovou na naši republiku. Otec se synkem něco zpozorovali. Sehnou se a uvidí na silnici mandelinku bramborovou. A to je on – americký brouk. Nejnovější zločinný prostředek amerického barbarství. Našli jsme ho letos i tam, kam nějak přirozeně nepatří – na dřevě, místo na bramborách. Našli jsme ho na smetišti. Americký brouk leze po zdi. Letadly a větrem rozsévány od západních a jižních hranic, vyslanými agenty roznášený v krabičkách a lahvičkách. Ti, kdo k nám tohoto žravého brouka poslali, počítali s tím, že vyčeničí cestu k našim bramborám... Tyto žravé larvy – to je kultura atomových válečných paličů! Jenomže páni imperialisté dělali účet bez hostinského – počítali a zase se přepočítali! Naše vláda učinila rázná opatření...“

Mojí generaci však už toto počínání příliš mnoho neříká. Například dokumenty o vykonstruovaných politických procesech dnes mladým lidem připadají jako pohádky. Snad se dá říci, že kdo tuto dobu nezažil v plné síle osobně, bude navždy jen nevěřičně kroutit hlavou.

Závěr

„Já, kdybych byla Ty-víš-kým, chtěla bych, aby ses cítil opuštěný, víš, protože když jsi na všechno sám, nejsi takovou hrozbou.“

(Lenka Láskorádová k Harrymu, Harry Potter a Fénixův řád – filmové zpracování)

Tento, s tématem zdánlivě nesouvisející, citát z pohádkové knihy naznačuje způsob, jakým se propagandisté a manipulátoři snaží udržet své oběti takříkajíc „na uzdě“. „Buď s námi, sžij se s naší myšlenkou, nedělej potíže a dobře se ti povede. Budeš-li chtít být individualistou, poznáš, co znamená zůstat sám...“. Je třeba, abychom se všichni zapříchili o ochranu zvláště dětí před jejich využitím k propagaci myšlenek protivících se lidství a zdravému rozumu.

3. INTERNET

Tato kapitola je věnovaná Internetu. Krátce naznačím vznik a vývoj této celosvětové sítě a v dalších podkapitolách se budu zabývat převážně výsledky dvou dotazníkových průzkumů, které jsem v minulých měsících zpracovala.

3.1 Vznik a vývoj Internetu

V kapitole o aktuálních problémech masmédií jsem se krátce zmínila o prvopočátcích Internetu. Název jako takový vzniknul z původně latinské (nyní už mezinárodní) předpony **Inter** (tedy „mezi“) a z anglického **net** (zkrácené slovo network – síť). Wikipedia uvádí, že *„dne 29. října 1969 byla zprovozněna síť ARPANET se 4 uzly, které představovaly univerzitní počítače v různých částech USA.“*

Pavel Kodýtek ve svém článku o historii Internetu uveřejněném na serveru www.webdesign.paysoft.cz doplňuje, že *„až do poloviny osmdesátých let se Internet nijak zvlášť nerozvíjel, byl omezen především na vládní a vojenské organizace.“* Až od začátku devadesátých let zaznamenal Internet nebývalý rozvoj, který trvá dodnes. V dnešní době jsou s Internetem provázány snad všechny veřejné instituce, úřady a převážná většina firem, a k síti jsou připojeny miliony uživatelů.

O tom, že se Internet v průběhu posledních let stal takřka nevyčerpatelným zdrojem informací, není pochyb, stejně tak jako není pochyb o tom, že tomuto zdroji není radno bezvýhradně důvěřovat. Vyjmenovat všechny důvody toho, proč je Internet stále oblíbenějším a využívanějším médiem, by zabralo obrovské množství místa i času, bylo-li by něco takového vůbec možné. Přesto jsem však požádala několik desítek dětí i dospělých, aby se mi pokusili sdělit svůj názor na Internet. K tomu jsem použila dva dotazníky – jeden určený dětem, druhý, internetový, dospělým (oba dva uvádím v přílohách č. 4 a 5). Zvolila jsem tři typy otázek, uzavřené, polouzavřené i otevřené, neboť se domnívám, že i přes obtížnost vyhodnocování zvláště otevřených otázek mi větší možnost vyjádření může pomoci lépe pochopit názory dotazovaných.

O vyplnění jsem požádala 130 dětí na základní škole v 5. – 9. ročníku a 125 mladých lidí ve věku 14 – 18 let z jednoho brněnského gymnázia. Internetový dotazník vyplnilo 162 lidí ve věku od 10 do 70.

Na následujících stránkách bych ráda za pomoci grafů ukázala, čeho si dnes na Internetu cení nejvíce děti a čeho dospělí, kolik času Internet našim dětem zabírá, k čemu je nejčastěji využíván, co se na něm nám i dětem líbí, a co nelíbí.

3.2 Užitečnost Internetu

Jedna z mnoha věcí, na které jsem se dětí i dospělých ptala, se týká užitečnosti Internetu, způsobů i četnosti jeho využití.

Například na dotaz týkající se zmiňované četnosti užívání Internetu 58 % žáků základní školy uvedlo, že Internet používá každý den. Na gymnáziu je to dokonce 80 %. Podle mého názoru je to v pořádku, protože Internet se stal opravdu běžnou součástí života i v případě dětí. Na tuto integraci lze usuzovat i z jedné z odpovědí z dotazníku určeného dospělým.

Otázka: „Souhlasíte s tím, že je Internet dnes nedílnou součástí života nejen dospělých, ale i dětí?“

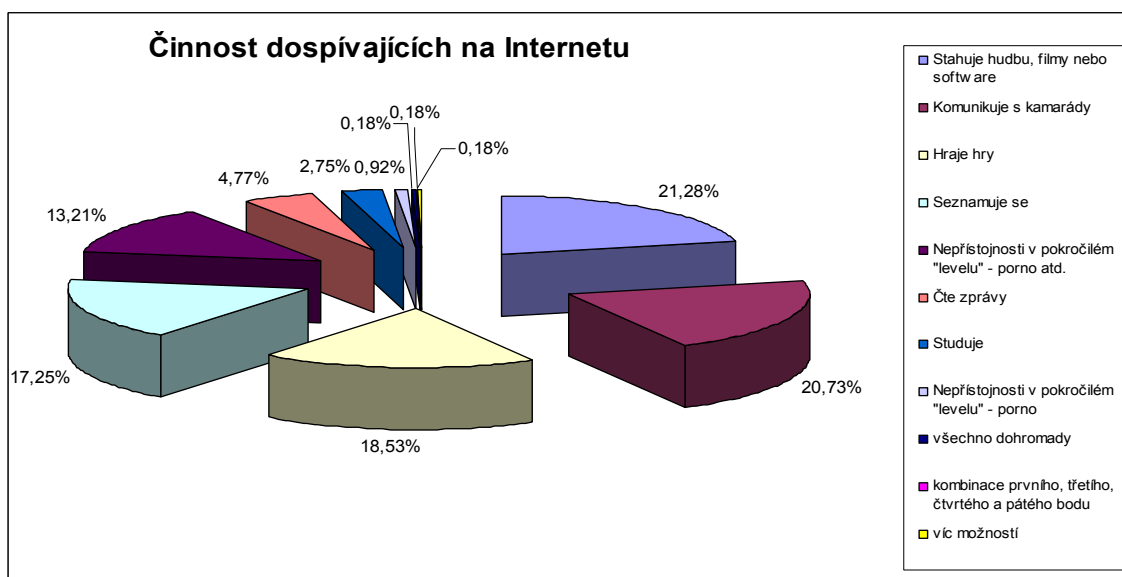
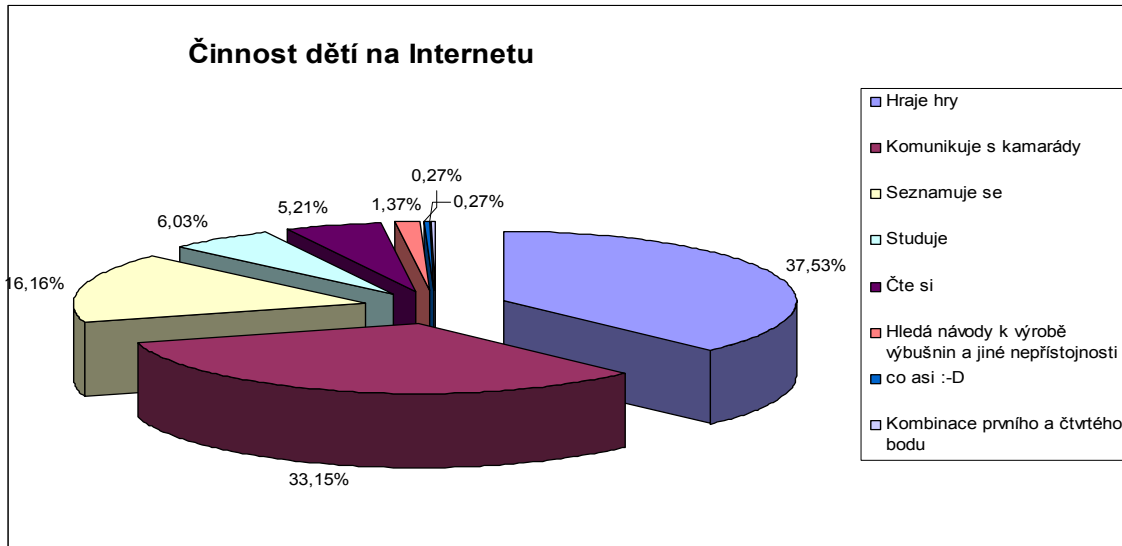
Odpověď: ANO **93,21 %** (151 respondentů)
NE **6,79 %** (11 respondentů)

Na druhou stranu je nutno dodat, že provázanost Internetu na život dětí a mladých lidí není dospělými jednoznačně považována za správnou:

Otázka: Myslíte si, že je správné, že jsou děti a dospívající na Internet čím dál více vázáni (studium, známky, informace, komunikace, zábava...)?

Odpovědi: ANO **41,98 %**
NE **58,02 %**

Uvedla-li jsem, že je v pořádku denní využívání Internetu, je třeba také doplnit, že záleží na činnosti. Následující dva grafy zobrazují názor dospělých na nejčastější činnost dětí a dospívajících v okamžiku, kdy tito nejsou hlídáni, případně mají pocit, že nejsou hlídáni.

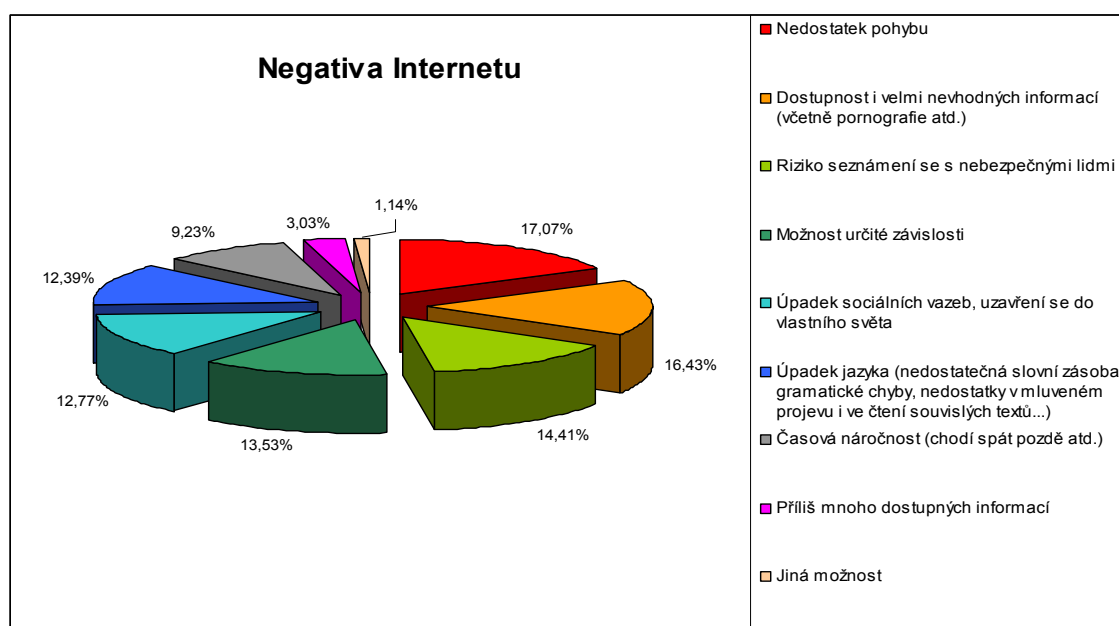
Je zajímavé, že jak žáci základní školy, tak i studenti gymnázia jako svoji nejčastější činnost spojenou s Internetem uvedli studium a hledání informací pro studium. Nezodpovězenou otázkou zůstává, která z dotazovaných skupin má pravdu.

Jisté však je, že stahování muziky, filmů či softwaru (ne/legálnost jsem ponechala stranou) je vlastní 87 % žáků základní školy a 63 % studentů gymnázia...

Bez povšimnutí nelze nechat dvě skutečnosti. První z nich je fakt, že dostatek dostupných informací a studium jsou pro dospělé nejdůležitějšími směry, ve kterých Internet může dětem pomoci. Druhá zjištěná skutečnost říká, že více než polovina (54,32 %) dospělých by nechala či nechává své dítě pracovat s Internetem od okamžiku, kdy začne chodit do školy a naučí se číst.

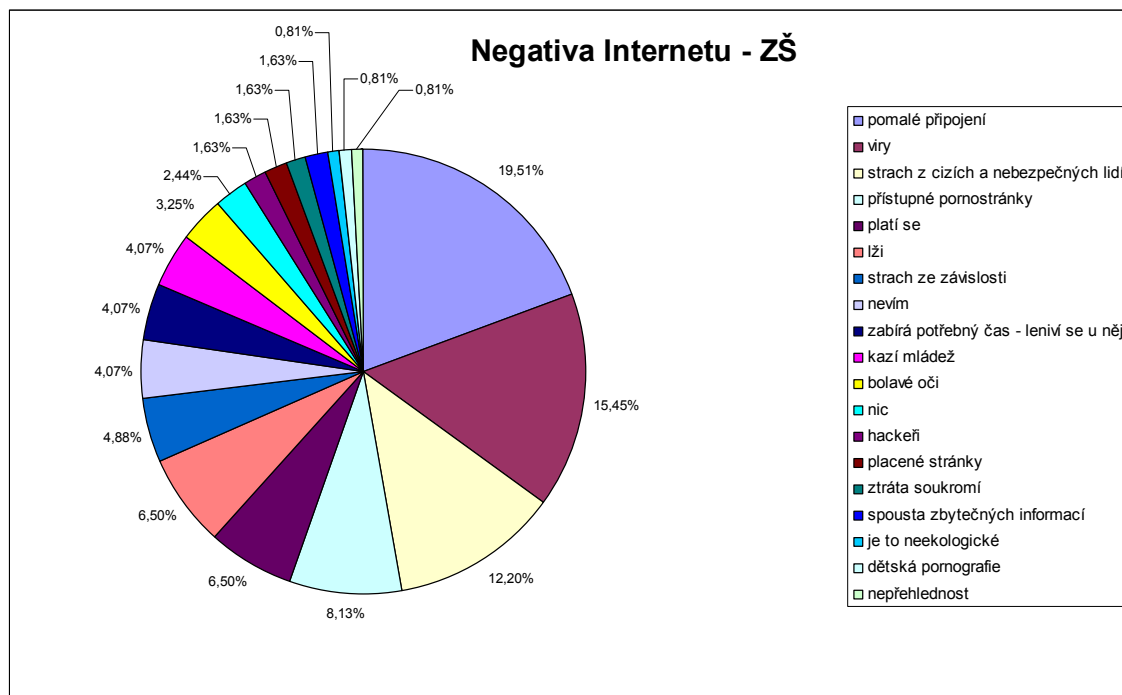
3.3 Nebezpečí pro děti a mládež

Vrátíme-li se k výsledku otázky o provázanosti Internetu do života dětí, zjistíme, že výsledek je poměrně vyrovnaný. Otázkou je, co je toho příčinou. Vezmeme-li v úvahu, že 58,17 % dospělých odpovědělo, že má nejméně jedno dítě, lze předpokládat, že vznik rodičovských povinností – naštěstí – v lidech alespoň částečně vzbuzuje cit pro odpovědnost za duševní i fyzické zdraví svých dětí. A je to právě nedostatek pohybu, co dospělí v souvislosti s časem věnovaným Internetu vyčítají svým dětem nejvíce. V níže uvedeném grafu jsou patrna i další negativa času tráveného u počítače.

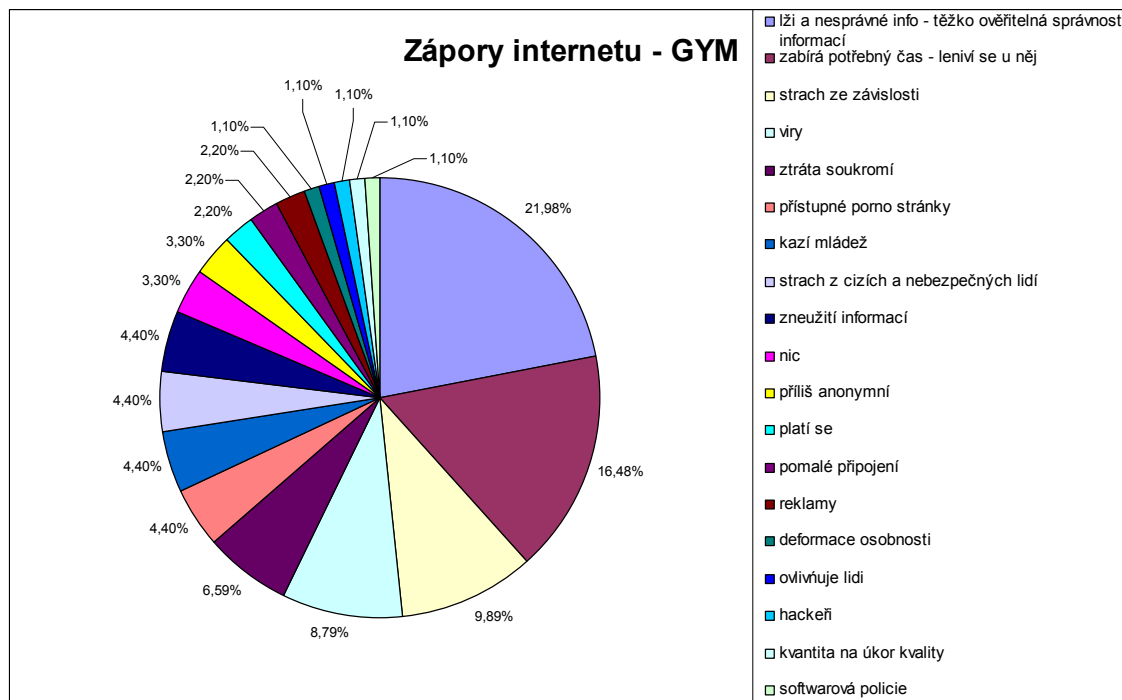
V kapitole věnované aktuálním problémům médií, v části nazvané Vliv masmédií na děti se v souvislosti se zdravotními následky zmiňují o pohledu dětí na nedostatek pohybu. Následující dva grafy zobrazují další odpovědi dětí na otázku **To špatné na Internetu je to, že...** Myslím si, že je třeba tyto dvě věkové a studijní skupiny od sebe oddělit, a to z důvodu poměrně velkých rozdílů v odpovědích.

Základní škola

Je zajímavé, že v dnešní uspěchané době jsou to i děti, kdo se cítí být omezován pomalým připojením. Mile mě ovšem překvapila třetí nejčastější odpověď, a sice strach z cizích a nebezpečných lidí. Snad je to výsledkem jisté mediální masáže z posledních měsíců zaměřené právě na kauzy unesených, zneužitých a zavražděných dětí – tedy bod pro média.

Gymnázium

Zdá se, že starší děti a dospívající si už více uvědomují neobjektivnost a nedůvěryhodnost informací zveřejněných na Internetu.

Abychom se nezabývali pouze negativy, pokusím se ve zkratce shrnout dětmi uvedená pozitiva. Obě skupiny dětí si na Internetu nejvíce cení dostatku rychle dostupných informací, širokých možností komunikace i zábavy a mladší děti jsou pochopitelně rády za on-line hry. Dále byla uvedena větší dostupnost ve srovnání s knihami, možnost sdílení dat a informací, propojení se světem, možnost vyjádřit se a v neposlední řadě seznámení či – u starších – možnost levného a rychlého nakupování.

Objevilo se také několik zajímavých odpovědí, které si podle mě – snad pro svoji nezařaditelnost - zaslouží zvláštní uvedení mimo hromadné grafy. Pár vybraných příkladů:

*„To dobré na Internetu je to, že je tam všechno. To špatné je, že je tam všechno...“
(chlapec, 15 let)*

„Jsou tam i věci, které tam nejsou, když je chci najít.“

(chlapec, 14 let)

„Na referáty ráda používám knihy, ale když spěchám, na Internetu to najdu rychleji.“

(děvče, 11 let)

„Vždycky se najde někdo, kdo porušuje tvoje soukromí – na druhou stranu si za to můžeme sami tím, že zveřejňujeme příliš věcí ze svého soukromí (chaty, libimseti.cz...)“

(děvče, 14 let)

Dobrou zprávou také je, že rodiče zřejmě věří svým potomkům natolik, že na otázku **Jak dlouho obvykle necháte/nechali byste své dítě sedět u PC s Internetem?** zvolilo nejvíce lidí (téměř polovina dotázaných) odpověď **Na tak dlouho, aby udělalo, co potřebuje, včetně zábavy, Internet patří k dnešní době a mé dítě ví, kdy má PC vypnout.**

3.4 Nový druh závislosti?

O závislosti na Internetu už několik debat proběhlo. Týkaly se závislosti na on-line hrách, na komunikaci (ať už e-mailem či přes tzv. **instant messaging** – přímou a okamžitou komunikaci zajištěnou aplikacemi jako je například Jabber nebo ICQ) či v poslední době na sociálních sítích (tyto jsou určeny pro jakési sdružování lidí, kteří se nemohou setkat osobně – např. Facebook.com apod.). Je asi těžké určit, u které ze služeb je riziko závislosti největší. Každý z nás se k Internetu více či méně často vrací z různých důvodů: vyhledávání informací, strach, že promeškáme důležitou zprávu na e-mailu či nejobvyklejším ICQ, pocit, že když si nepřečteme každý den veškeré dostupné zprávy, nejen že nebudeme v obraze, ale nebudeme mít o čem mluvit s přáteli, s kolegy v práci nebo jen tak „u piva“.

V každém případě obava ze závislosti na Internetu mezi lidmi roste, bez ohledu na to, jestli se jedná o děti či dospělé. Z dospělých v on-line dotazníku tento strach potvrdilo 63,58 % a i děti nad touto hrozbou začínají uvažovat. Ve výše uvedených grafech o negativěch Internetu je patrné, že žáci základní školy tuto obavu dosadili na sedmou příčku,

gymnazisté dokonce na třetí. Nezbyvá než dát dětem více podnětů k trávení času mimo PC a doufat, že i jejich nynější uvědomělost pomůže závislostem předejít.

Závěr

Internet jako významný pomocník i jako rizikový faktor našich životů. Je jisté, že dnes si i dítě dobře uvědomuje obě strany této mince. Otázkou je, zda i v budoucnu dokáže s pomocí dospělého udržet tyto misky vah v bezpečné rovnováze a zda se tento výsledek vědeckého pokroku nestane – podobně jako oheň – dobrým sluhou, ale zlým pánem.

4. EMO

V této kapitole se budu zabývat jedním z fenoménů poslední doby, kterým směr EMO bezesporu je. Po krátkém představení se pokusím charakterizovat příznivce tohoto stylu a nastínit nebezpečí, které může v souvislosti s EMO hrozit.

4.1 Jak a kdy vzniklo EMO

Zhruba někdy po roce 2005 se v teenagerských časopisech objevuje nový hudební a módní styl – EMO. Svým základem nemá daleko k tzv. gotice, jejíž nejrůznější podoby a odnože se s téměř železnou pravidelností objevují v žebříčcích „trendy“. Vlastně se asi nejedná o nic nepochopitelného – gotika apeluje na temnou, tajemnou a neprobádanou stránku lidské osobnosti, mysticismus a v neposlední řadě až na jakousi punkovou vyděděnost a vyřazenost ze společnosti, tedy pocity, postoje a atributy, jenž jsou mladé generaci blízké, ačkoliv je řada lidí považuje za laciné, prvoplánové a kýčovitě.

Od poloviny osmdesátých let byl výraz *emo* používán výhradně pro hudební styl inspirovaný tehdejší washingtonskou scénou. Když se hudba koncem devadesátých let dostala do povědomí širšího publika, začalo slovo nabývat dalších významů.

Původ výrazu samotného je víceméně nejasný. V roce 1985 členové skupiny Rites of Spring poznamenali v interview pro časopis *Flipside*, že je někteří fanoušci začali označovat jako „emo“, údajně podle emocí, které skupina ukazovala při svých vystoupeních.

Jak uvádí Wikipedia, *„jakmile začala být tato hudba známější, „emo“ začalo být okolím používáno jako termín pro přehnané melodrama či ublíženost. Na fanoušky pak často mířily věty jako „nebud' tak emo“ či „vzmuž se, emo děcko“ vyjadřující dojem, že se berou příliš vážně.“*

Když začala velká vydavatelství zařazovat skupiny jako „emo“, postupně se sjednotily i zpočátku různé styly jejich prezentace. S tím začal být s emo spojován styl skupin jako My Chemical Romance, The Used, nebo Taking Back Sunday, a to včetně černého líčení očí a dlouhých vlasů, zakrývajících oči, i když ti už mají s prapůvodním emem jen málo společného.

V dnešní době je slovo emo používáno v širším významu, a je často považováno za zkratku slova „emotivní“. Po roce 2000 začaly hudební skupiny jako Dashboard Confessional popularizovat dramatictější a osobnější „emo“ styl, jehož texty daleko více oslovovaly teenagery, poprvé zakoušející životní a vztahovou frustraci.“

4.2 Co dnes znamená být EMO

Styl EMO je oproti gotice oprostěn od mysticismu, okultních nauk, vampirismu a jiných podobných berliček. Co však zůstává, je depresivnost, silná melancholie spojená s pocitem naprostého nepochopení, jenž se – zvláště v případě tzv. „pozérů“ - spojuje se sebepoškozováním. Právě díky této poslední složce se pojem EMO nedávno opět dostal do zájmu médií, a to nejen pro samotnou faktickou podstatu – tedy skutečnost, že dochází k samozraňování na těle a potažmo i na duši, ale také proto, že tento fenomén se stal ve větším měřítku něčím skutečně novým a tudíž i zajímavým. A přitom „skutečné EMO“ (je zajímavé, že slovo „skutečné“ je za účelem přidání puncu originality používáno ve spojení s různými „trendy“ styly velice často – a mnohdy docela zbytečně) zde existuje již zhruba 20 let a jeho název původně znamenal EMO – CORE („emotive hardcore“ či „emotional hardcore“) – tedy nesmlouvavé obnažení pocitů v celé své nahotě, syrovosti a síle. Paradoxně se dnes u žádného z původních EMO uskupení nelze dočkat toho, že by se samy za EMO označovaly. A naopak, řada interpretů v dnešní době tuto – sice, ale také právě proto – zkomercializovanou nálepku přijímá za účelem zvýšení prodejnosti svých výtvorů.

Podívejme se nyní na střet těchto rozdílných kultur, tedy EMO stylu a popkultury.

Nechci rozebírat onu tenkou hranici mezi, řekněme, „oficiálními“ žánry a řadou subkultur, nazývajících sebe sama „underground“, a tím se vymezujících jak po stránce názorové, tak po stránce zaměření se na určité cílové skupiny posluchačů – diváků.

Oficiální žánry, či masová kultura, či střední proud, či popkultura, chcete-li, z oněch undergroundových směrů čerpají a dá se říci, že jedny bez druhých nemohou existovat.

Možno vzpomenout například techno, o jehož existenci na přelomu 70. a 80. let minulého století vědělo jen několik zasvěcených. Tento typ muziky se v tehdejší době dostal do filmů jen jako zvuková kulisa nejrůznějších, poněkud netradičních večírků. V letech devadesátých si však již málokterá popová hvězda dovolila vydat singl bez pověstného „tuc tuc“, které se stalo jistou zárukou dobré prodejnosti. Na tomto příkladu je vidno, že může nastat situace, kdy se i nový undergroundový směr může snadno stát masovým – se všemi svými důsledky.

A jaké atributy v průběhu let navěsila na směr EMO popkultura?

- 4) specifická hudba, lišící se od té původní větší stravitelností
- 5) pruhovaná trička, pruhované ponožky, pruhované rukavice, často v barevné kombinaci černé a růžové. Dost možná je tento prvek převzat z tzv. „Lolita style“, jisté odnože gotiky, která má zdůraznit křehkost a krásu dětské nevinnosti, naivity a citovosti (příloha č. 6)
- 6) tílko či vestička s ramínky a kreslenou postavičkou (slůně, kačer apod.) - viz předchozí
- 7) tenisky, kecky – ovšem neznačkové, což lze brát jako snahu o vymezení se vůči tzv. „zlaté mládeži“
- 8) černá patka vlasů přes oko
- 9) sebepoškozování – velice sporný prvek, který je řadou příznivců EMO brán jako uměle přidaný a podle mnohých nesmyslný

Pravdou je, že média vcelku nezajímá hudba, která – ač by mohla být seberevolučnější, sama o sobě zůstává stále ve stejných šablonách a dnes již bez možnosti většího společenského dopadu. Onen voňavý a atraktivní kabátek musí být mnohem komplexnější, tzn. móda, postoje, filozofie (pro některé se tímto EMO dostává až na úroveň sekty, což je podle mého názoru poněkud přehnané). A protože je třeba přidat i nějaký ten prvek revolty, neboť ta je pro každou generaci velice důležitá, nezbyvá, než sáhnout po něčem šokujícím, zároveň však po něčem, co zde ještě nebylo. Moc toho již nezbyvá, neboť společenská tabu jsou i v popkultuře bořena dnes a denně.

Co všechno zde už tedy bylo a co všechno nás ve své době v médiích šokovalo?

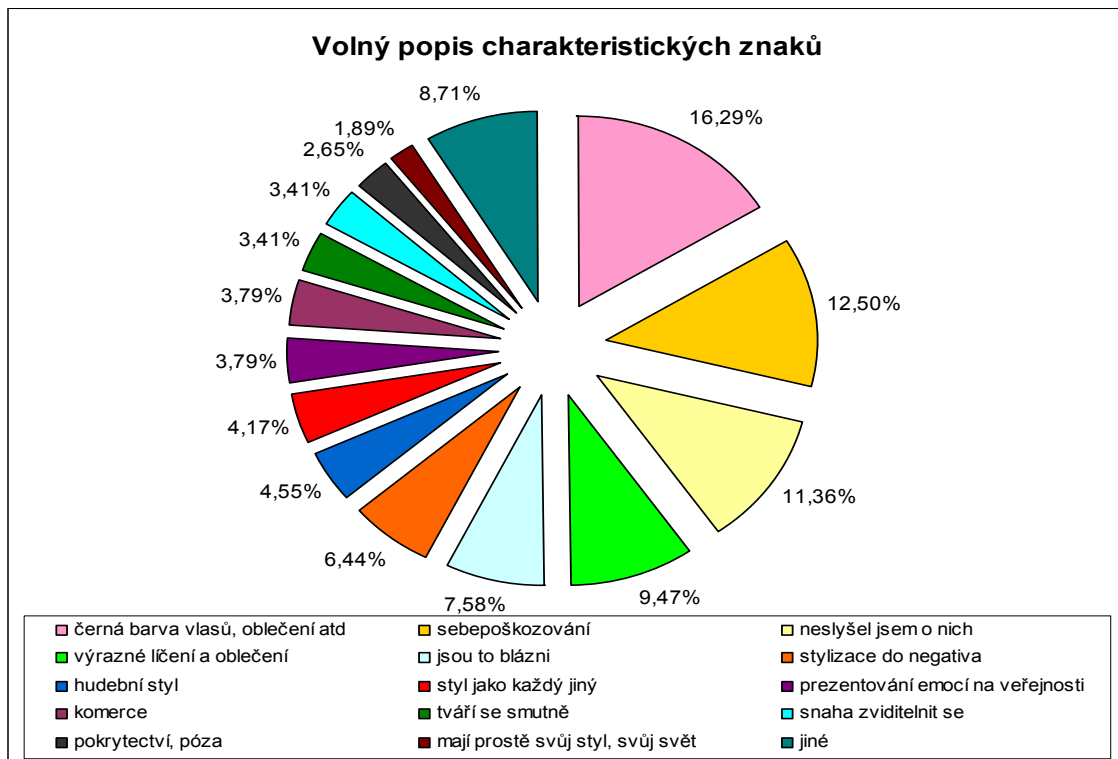
- kroucení v bocích (*Elvis Presley*)
- dlouhé vlasy (*Rolling Stones, Beatles...*)
- krátké vlasy („*new age*“)
- sexuální vyzývavost (*Madonna...*)
- homosexualita (*GUS GUS*)
- transexualita (*Marilyn Manson*)
- nevhodně ostříhané vlasy (*punk*)
- absolutně nevhodně ostříhané vlasy (*Prodigy*)
- a další...

Z výčtu je patrné, že již nezbývá mnoho prostředků, které by jako typický znak daný styl provázely, a celá situace je ztížena skutečností, že na sílu a intenzitu šoku jako prvního vjemu je kladen stále větší a větší důraz.

4.3 Pohled hlavních aktérů - děti

Co se však týká zmíněného sebepoškozování, to bylo médií povýšeno takřka na fenomén, a to fenomén velmi zhusta a ochotně přijímaný veřejností. Řekněme, že tak, jako má spousta z nás hluboko v podvědomí například muslimy spojené s terorismem, Romy s krádežemi, Satanisty s vražděním nevinů nebo tzv. „technaře“ s užíváním Extáze, tak jsou v našich myslích příznivci stylu EMO spojeni se sebevraždami, v lepším případě pouze se sebepoškozováním. Tento fakt se mi také potvrdil při malém průzkumu mezi žáky základní školy a jednoho gymnázia.

Požádala jsem děti, aby mi vlastními slovy zkusily popsat základní charakteristické znaky příznivce stylu EMO. Z následujícího názorného grafu je patrné, že se výše zmíněné sebepoškozování spolu se sebevraždami objevuje v těsném závěsu za nejčastěji zmíněným charakteristickým znakem, kterým je černá barva.

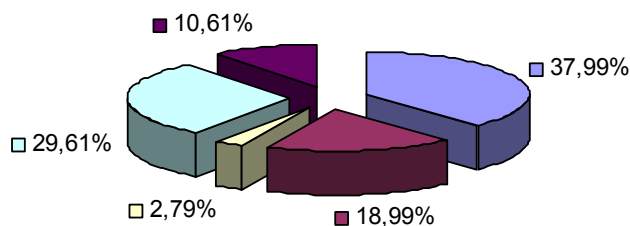
U otázky **Co podle tebe vede mladé lidi k tomu, aby se stali EMO?** byly uvedeny čtyři možnosti odpovědi:

- **Osamělost a nepochopení** (zvolilo 28,19 %),
- **zálibení v EMO muzice** (pouze 9,57 %),
- **názor, že tito lidé chtějí být pouze zajímaví** (takto odpovědělo nejvíce dětí – 36,7 %)
- a konečně fakt, že **dnes je zkratka moderní být EMO** (tuto možnost vybralo 25,53 %).

Co je podle mě ovšem velmi optimistické, je rozvržení odpovědí na otázku poslední: **Co si myslíš o sebeпоškozování a sebevraždách některých příznivců EMO?** Možnosti odpovědi byly následující:

- Emo – neemo, nechápu je, já bych si nikdy neublížila
- Je to přehnaná sebelítost
- Určitě jim rozumím, vím, jaké to je, když člověk stojí sám proti celému světu a k EMO vyjadřování citů patří, a to i těch negativních
- Myslím, že to s EMO nesouvisí, záleží na každém člověku, jak se postaví problémům
- Jiná možnost

Názor na sebepoškození a sebevraždy příznivců EMO

■ nechápu je, nikdy bych si neublížil/a	■ přehnaná sebelítost
■ rozumím jim	■ s emo to nesouvisí
■ jiné	

Na závěr bych ráda uvedla některé z odpovědí, které nebylo možné nikam zařadit. Některé byly hloubavé, jiné pobavily...

„Jde o falešnou iluzi, že je to součástí nějakého stylu. Buď tito lidé mají opravdu problémy, nebo tak zkreslený pohled na to, co je problém, že si ubližují zbytečně.“

(děvče, 16 let)

„Subkultura uměle vytvořená v laboratořích pod dohledem odborníků.“

(chlapec, 15 let)

„Správný pohled na svět podle skutečných EMO je v umění ukázat své pravé emoce, ať už jsou to radost, láska či smutek, bohužel většina rádobý Emařů to chápe tak, že musí mít neustálé deprese, nosit černé oblečení a vyžívat se v sebepoškození, což není EMO, ale naprostá kravina.“

(chlapec, 17 let)

„Myslím, že je to styl, který je prostě v této době moderní, a proto se s ním někteří ztotožňují. Jenže podle mě je to jen pokus zvýraznit se a odlišit se. Ano, někdo nemusí být spokojený se světem, ale proto ještě nemusí vypadat divně a vidět jen na jedno oko.“

(děvče, 16 let)

„Hrstka lidí, kteří potřebují být odlišní a zajímaví pro druhé.“

(chlapec, 7. ročník)

„Člověk, kterému se líbí černá barva, protože černá k tomu patří. Ale nejde o to, jestli si řeže žíly, nebo ne. Třeba mně se EMO líbí a taky trochu jsem, ale žíly si rozhodně neřežu...“

(děvče, 8. ročník)

„Je to život, který se mi hrozně líbí, je to vyznávání smutku a emocí... Často ke stylu EMO také patří sebepoškozování a podřezávání žil, sebevraždy atd. Je to hodně o tom, že se cítíme osamělý a poražený, je to hodně o psychice, jak se s tím kdo vyrovná... Někdy je chápu, mám taky slabý chvílky a přemýšlím o sebepoškozování, já osobně EMO nejsem, ale už jsem přemýšlela, že se EMO stanu, ovšem našla jsem to, co mě baví a jsem zamilovaná, to mi také hodně pomohlo, mám více kamarádů a vše je ok.“

(děvče, 6. ročník)

4.4 Pohled rodiče

Koho tento styl (či spíše jeho varianty) děsí nejvíce, jsou rodiče. Ačkoliv sama děti ještě nemám, umím si zhruba představit, co matce či otci proběhne hlavou při zjištění, že se jejich dítě rozhodlo si z nějakého důvodu ubližovat. V tu chvíli jde stranou otázka, o jaký nový módní trend se asi tak jedná, jaká je jeho skutečná podstata a jestli k tomu ratolest dovedl právě vybraný směr, či zda se jen nedopustil řekněme mladické nerozvážnosti. V tu chvíli je pro rodiče podstatné tohle sebezraňování v první řadě zastavit, a až potom se ptát, proč (ačkoliv zjištění důvodu jde se zastavením prakticky ruku v ruce).

Ať už je důvod dítěte k sebepoškozování jakýkoliv, je třeba překlenout tuto propast nepochopení, která je mezi rodičem a dítětem vytvořena. Metody, jakými lze dva břehy spojit, jsou různé a také fungují různě. Uvádím zde příklad kolegyně, která zvolila metodu tzv. šokové terapie, která – zdá se – zabrala výborně.

„Minulý rok jsem i já, matka třináctiletého syna, měla tu čest se setkat s hnutím EMO. Už delší dobu mi bylo divné, že syn i přes velká vedra nosí stále dlouhé rukávy, ale nepřikládala jsem tomu velký význam. V dnešní době je to s módou mladých opravdu divné – co je volné, to je správné. Až jsem jednou vešla do koupelny, abych mu podala ručník. V ten okamžik jsem si všimla jizev na jeho rukou, na celém předloktí! Nebyly hluboké, ale i tak byly dostatečně viditelné. Snažila jsem se ze syna dostat maximum informací a dozvěděla jsem se, že 'je to moderní, je to nový styl a kdo není EMO, jako by byl vyřazen ze společnosti'. Sedla jsem k Internetu, začala hledat informace o tomto 'hnutí' a docela jsem se vyděsila. Druhý den jsem ihned volala řediteli školy, který mi řekl, že tento styl se ve škole už jednou objevil, a rozhodl se udělat přednášku. Syn byl potom velice uražen, že jsem do školy volala, protože prý bude mít ostudu. Snažila jsem se mu promluvit do duše, ptala jsem se ho, proč si sám působí bolest, jestli je nešťastný, prostě klasická máma, která má strach o své dítě. Syn mi ovšem jen odsekl, že je to móda a že jizvy jsou zkrátka IN. Dodnes nechápu, že to, co jsem následně udělala, bylo nakonec účinnější, než jakékoliv rady a povídání. Prostě jsem vzala do ruky žiletku a řekla: 'Chceš jizvy? Tak pojd', ale budeš je mít pořádný a hned potom jedeš na psychiatrii!' Syn se rozklepal a začal se dušovat, že už si nikdy jizvy neudělá, že ho to bolelo. A je pravda, že to splnil, a dokonce přiznal, že měl hrůzu, že ho doopravdy pořežu. Dnes je v pohodě a styl EMO považuje za blbost...“

Chápu spokojenost matky, které se podařilo odvrátit od svého syna nebezpečí sebepoškození, nicméně mi připadá přesto přehnané považovat životní styl za „blbost“, ať je jakýkoliv. Je třeba pouze určit hranice, za které se nehodí jít.

Závěr

Jak poznamenal jeden mladý muž na prahu dospělosti, se kterým jsem měla tu čest na toto téma promluvit, *„je to jen marketingový tah, věřím v neviditelnou ruku trhu, která jen lehce tahá za nitky a vybírá za to obrovský peníze. Ale je to těžký, kdyby ty děcka neměly EMO, najdou si něco jiného. Podstatný je, aby si je rodiče dokázali ukočírovat...“* A měl jistě pravdu. Styl EMO není metlou lidstva, která nám zabíjí děti, je to jen jedna z mnoha cest, kterou se dá jít bez zakopnutí, či s ním. Důležité je, aby – až zakopnou - měly děti blízko sebe ruku, která by je podržela nad zemí.

ZÁVĚR

Ve své práci jsem se věnovala těm problémům masmédií, které pokládám za důležité a aktuální. Za pomoci vypracování praktické části se mi podařilo potvrdit všechny tři hypotézy uvedené v úvodu této práce.

V první kapitole jsem se kromě historie zabývala aktuálními problémy médií, konkrétně ovlivňováním veřejnosti, ověřitelností faktů, zpravodajstvím a jeho objektivitou a vlivem médií na děti a mládež. V praktické části mi některé odpovědi dětí potvrdily, že neobjektivnost a neověřitelnost informací zvláště na Internetu pokládají za jedno z největších negativ. Také snadný přístup k pornografii či ztráta soukromí se ukázaly být vhodnými tématy k dalším diskuzím v budoucnu.

Druhou část jsem vyčlenila pro manipulaci a propagandu, jejich definice a popis možností jejich užití – zvláště v historii. Ačkoliv i v dnešní době jsou jak propaganda, tak i manipulace v souvislosti s dětmi i dospívajícími hojně užívány, týká se to výhradně komerčních účelů. Ani tento způsob nepovažuji za úplně rovnou hru, nicméně je jistě podstatně menším zlem, než učení našich dětí umění zabít.

Část vyhrazená Internetu se kromě jeho historie zabývala zvláště rozborem výsledků praktické části mé práce. Zde byly zjištěny z mého pohledu zajímavé skutečnosti týkající se využití Internetu, bližšího pohledu na jeho pozitiva i negativa. Zjištěn byl také fakt, že jak děti, tak i dospělí mají z velké části jisté obavy ze závislosti na Internetu a na jeho službách.

Stat' věnovaná stylu EMO naznačuje vznik a vývoj tohoto fenoménu, popisuje některé charakteristické znaky a opět za pomoci odpovědí těch, kterých se toto téma nejvíce týká, tedy dětí a dospívajících, naznačuje i onu míru nebezpečnosti, zmíněnou v jedné z hypotéz v úvodu.

V případě vztahu masmédií a dětí je třeba počítat nejen s přístupem k obrovskému množství informací, ale hlavně se schopností dítěte vstřebat a vzít za své i ty nejnesmyslnější myšlenky, ke kterým je schopno se dostat. Přijmeme-li představu média jako obloženého informačního talíře, který našim potomkům předkládáme, nestačí doufat, že si vyberou správně. Je třeba počítat s faktem, že dítě vždy sáhne raději po cukrovince či chipsech, nežli po kousku brokolice. A protože tento obložený informační talíř pro dítě nechystáme my, je nutno alespoň částečně kontrolovat, čím si nová generace poslouží

Resumé

Média a zvláště Internet mají na život dětí a dospívajících značný vliv. Ten je v dnešní době zesílen orientací celé společnosti na konzumní styl života. Děti samy si už dobře uvědomují jak pozitiva, kam patří vyšší informovanost, úspora času či větší možnost zábavy, tak i negativa, mezi která lze řadit neověřitelnost informací, ztrátu soukromí, nedostatek pohybu i strach ze závislosti, to vše zvláště v případě Internetu. Masmédia jsou také často zneužívána k propagandě. Na rozdíl od minulých režimů se v naší republice propaganda i manipulace dnes týkají spíše komerce. S komercí také souvisí styl EMO. Tento je rodiči i odborníky obávaný pro výskyt sebepoškozování a sebevražd některých jeho příznivců. Stále větší a větší svoboda, kterou dnes dítě od dospělého dostává, je základem pro důvodné obavy ze ztráty kontroly nad vlivem médií a nad jeho důsledky v životě dítěte i v životě dospělého člověka.

The influence of media and Internet on children and teenagers is considerable. Nowadays it is much more stonger because of the social orientation on the consumption lifestyle. Even children themselves are able to recognize both positives (more information, saving of time, plenty of entertainment) and negatives (unverifiable information, invasion of privacy, lack of exercise, fear of addiction), especially in case of the Internet. Media are also often abused for the propaganda. In contrast to the polities in past, nowadays the propaganda and manipulation are connected more to the business. Also EMO is connected with the business of today. Both parents and experts are affraid of it because of self-inflicted traumas and suisides of children and young people. Because of all the freedom children get from adults we should be affraid that we can lose the control of the media influence and its results in children's and adult's life.

Anotace

Tento text je zamyšlením nad některými možnostmi působení masmédií na dítě a mladého člověka. Vzhledem k rostoucí svobodě, samostatnosti a větším technickým možnostem je třeba se dětem důkladněji věnovat, komunikovat s nimi a dávat jim podněty k aktivnímu a zdravému způsobu života. Cílem práce bylo upozornit na nebezpečí plynoucí z propagandy a snadné manipulovatelnosti dětí, definovat a odlišit pozitivní a negativní stránky vlivu médií, zvláště Internetu a seznámit s fenoménem stylu EMO a zjistit jeho oblíbenost mezi mládeží, což se mi pomocí praktické části práce podařilo.

====

This thesis is a reflection on some possibilities of the media influence. With regard to the increasing freedom, independence and growing technical progress, it is necessary to take care about the children much more intensively, to communicate with them and fill their lives with the suggestion of activity and healthy way of living. This article aims to the danger of the propaganda and the manipulability of children, it defines and demarks the positive and the negative aspects of the media influence, especially of Internet, it introduces the phenomenon of the EMO style and tries to find out its popularity in the world of youth. The two questionnaires and their results helped me to manage this.

Klíčová slova: média, Internet, EMO, propaganda, manipulace, ovlivňování, děti, mládež

Key words: media, Internet, EMO, propaganda, manipulation, influence, children, young people

LITERATURA

- BLAŽEK, B., *Tváří v tvář obrazovce*. 2. vyd. Praha: SLON 1995
JIRÁK, J., KÖPPLOVÁ, B., *Média a společnost*. 1. vyd. Praha: Portál 2002
KLIMEŠ, L., *Slovník cizích slov*. Praha: SPN 2002
KUNCZIK, M., *Základy masové komunikace*. Praha: Karolinum 1995
ROTH, J., *Mediální výchova v Čechách*. Praha: Tutor 2005
VYBÍRAL, Z., *Psychologie lidské komunikace*. Praha: Portál 2000

OSTATNÍ ZDROJE

- www.wikipedia.org
www.portal.cz
www.youtube.com
www.webdesign.paysoft.cz

Film Harry Potter a Fénixův Řád

PŘÍLOHA Č. 1

Wikipedie:Ověřitelnost je tak jedním ze tří základních pravidel pro vytváření obsahu Wikipedie. Dvě zbývající důležitá pravidla jsou Wikipedie:Žádný vlastní výzkum a Wikipedie:Nezaujatý úhel pohledu. Dodržování těchto pravidel má zásadní vliv na kvalitu materiálů, které jsou akceptovány v hlavním jmenném prostoru Wikipedie. Tato pravidla by ale neměla být interpretována odděleně, ale měla by být chápána jako kompaktní celek. Příspěvatelé by se měli seznámit se všemi pravidly ihned na začátku.

Pravidlo v kostce

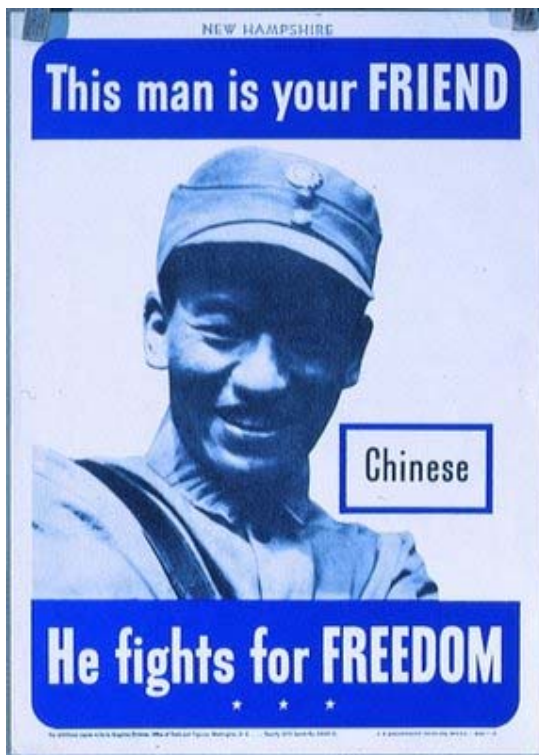
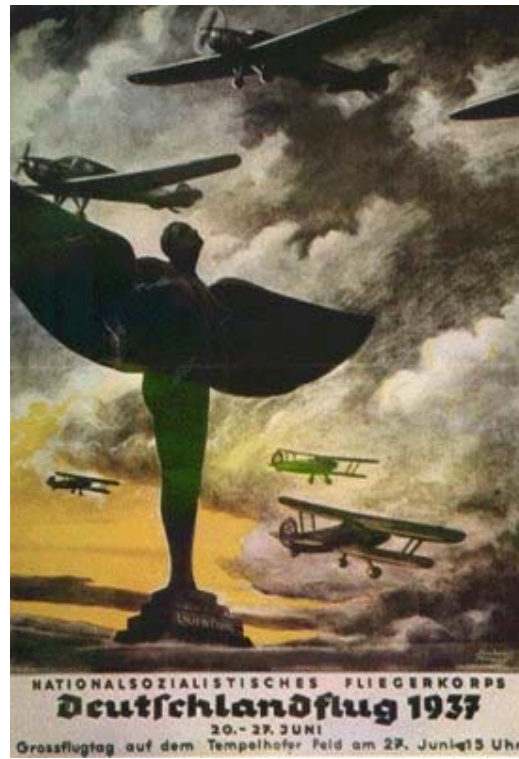
1. Články by vedle zjevných údajů měly obsahovat pouze informace, které byly publikovány zdrojem důvěryhodným a respektovaným nebo jinak společensky významným ve vztahu k tématu.
2. Editoři by měli u každé nové nezjevné informace uvést důvěryhodný zdroj. Tvrzení, které nelze věrohodně ověřit, může kdokoliv z článku odstranit.
3. Povinnost uveřejnit důvěryhodný zdroj leží na editorovi, který nezjevnou informaci přidal, nikoliv na tom, kdo se ji rozhodl odstranit.

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Wikipedie:Ov%C4%9B%C5%99itelnost>

PŘÍLOHA č. 2

PŘÍLOHA č. 3

PŘÍLOHA č. 4

Ahoj, chci tě požádat, abys věnoval/a pár minut vyplnění tohoto dotazníku. Otázky jsou rozděleny do dvou částí, týkají se Internetu a toho, k čemu a jak často jej používáš, a stylu EMO. U každé otázky označ křížkem tu odpověď, která ti nejvíce vyhovuje. Tam, kde je tečkami naznačeno místo ke psaní, prosím, doplň větu vlastními slovy. Nemusíš se bát odpovídat pravdivě, já jednoznačně trvám na anonymitě :-). Tvé odpovědi mi velmi pomohou s vypracováním bakalářské práce, která je právě o mladých lidech, jako jsi ty. Díky za tvůj čas, hezký den :-)

Jak často používáš Internet?

- denně podle potřeby kdykoli je příležitost nepoužívám ho

Kde býváš na Internetu nejčastěji?

- u svého PC u PC rodičů ve škole přes mobil jinde

K čemu nejčastěji Internet použiješ? (můžeš zaškrtnout více odpovědí)

- hledám informace pro studium koníčky zábava (film, hudba....)
 komunikuji s přáteli seznamuji se píšu blogy mám vlastní www
 sleduju, co je in čtu zprávy (politika, ekonomika, atd.)

Myslím si, že Internet je dobrá věc, protože... (doplň větu)

.....
.....

To špatné na Internetu je to, že... (doplň větu)

.....
.....

Jak dlouhou dobu u Internetu běžně trávíš?

- než najdu to, co potřebuji
 občas se začtu do zpráv nebo do blogu, ale moc dlouho u něj nevydržím
 i čtyři pět hodin, např. když si s někým píšu (icq atd.)
 když hraju online hry nebo komunikuju s lidmi, tak "u toho" sedím i do noci nebo do rána

Kde a jak bys nejraději trávil/a prázdniny?

- s rodiči nebo s prarodiči na chalupě
 na brigádě, peníze se vždycky hodí
 doma u počítače s připojením, potřebuji být v kontaktu s ostatními
 s kamarády pod stanem, rád/a občas uteču před moderním světem
 u moře nebo na horách, mám rád/a akci a exotiku

Stahuješ muziku, software, atd?

- ano ne

EMO

Slyšel/a jsi už někdy o EMO stylu? Zkus pár slovy popsat, co to podle tebe je.

.....
.....
.....

Jak podle tebe vypadá správný "emař"?

- pruhované oblečení, kreslené postavičky na tričku, patka vlasů přes oko, smutný výraz
- vypadá tak, jako každý druhý člověk
- oblečení ani nálada nejsou důležité, podstatný je citlivý pohled na svět a umění prožít své emoce
- nemám zdání, jak vypadá správný emař...

Co podle tebe vede mladé lidi k tomu, aby se stali Emo?

- Možná jsou osamělí a nepochopení, myslím, že by si jich okolí mělo víc všímat.
- Líbí se jim Emo muzika.
- Myslím, že chtějí být jen zajímaví.
- Dnes je moderní být Emo.

Co si myslíš o sebepoškozování a sebevraždách některých příznivců Emo?

- Emo – neemo, nechápu je, já bych si nikdy neublížil/a, jsou to blázni.
- Je to přehnaná sebelítost.
- Určitě jim rozumím, vím, jaké to je, když člověk stojí sám proti celému světu a k Emo vyjadřování citů patří, a to i těch negativních.
- Myslím, že toto s Emo nesouvisí, záleží na každém člověku, jak se postaví problémům.
-

A nakonec dvě otázky, které mi pomohou se zařazením tvé odpovědi.

Jsem chlapec
 děvče

Je mi let

PŘÍLOHA č. 5

ONLINE DOTAZNÍK - INTERNET A DĚTI

- 1. Souhlasíte s tím, že je internet dnes nedílnou součástí života nejen dospělých, ale i dětí?**
ANO NE

- 2. Myslíte si, že je správně, že jsou děti a dospívající na internet čím dál více vázáni (studium, známky, informace, komunikace, zábava...)?**
ANO NE

- 3. V čem podle vás může internet dítěti nebo dospívajícímu pomoci?**
 - Velké množství dostupných informací najednou
 - Studium
 - Více možností pro komunikaci
 - Časová flexibilita (oproti knihovnám atd)
 - Více možností pro koníčky
 - Myslím, že internet pro děti není přínosem
 - Jiná možnost

- 4. Čím může podle vás internet dětem a mládeži uškodit?**
 - Nedostatek pohybu
 - Dostupnost i velmi nevhodných informací (včetně pornografie atd.)
 - Riziko seznámení se s nebezpečnými lidmi
 - Možnost určité závislosti
 - Úpadek sociálních vazeb, uzavření se do vlastního světa
 - Úpadek jazyka (nedostatečná slovní zásoba, gramatické chyby, nedostatky v mluveném projevu i ve čtení souvislých textů...)
 - Časová náročnost (chodí spát pozdě atd.)
 - Příliš mnoho dostupných informací
 - Jiná možnost

- 5. Jak dlouho obvykle necháte/nechali byste své dítě sedět u PC s internetem?**
 - Na tak dlouho, aby udělalo, co potřebuje, včetně zábavy, internet patří k dnešní době a mé dítě ví, kdy má PC vypnout.
 - Jen na dobu nezbytně nutnou, čas nad rámec má za odměnu
 - Jen na dobu nezbytně nutnou (studium, atd)
 - Jak dlouho chce, internet mi určitým způsobem šetří práci i starosti s dítětem
 - Nejraději ho k tomu nepouštím vůbec, dítě má volný čas trávit na vzduchu.

- 6. Od jakého věku necháte/nechali byste své dítě pracovat s internetem?**
 - Od doby, kdy začne chodit do školy, kdy je internet potřeba a dítě umí číst.
 - Od chvíle, kdy zjistím, že se bez internetu opravdu neobejde, i kdyby to mělo být až v jeho patnácti letech.
 - Od okamžiku, kdy tomu prcek začne rozumět. Ať se učí...
 - až samo projeví zájem
 - jiná možnost

7. Co podle vás dítě na internetu nejčastěji dělá, když není, nebo má pocit, že není hlídáno?

- Hraje hry
- Komunikuje s kamarády
- Seznamuje se
- Studuje
- Čte si
- Hledá návody k výrobě výbušnin a jiné nepřístojnosti
- jiná možnost

8. Co podle vás dělá dospívající (dejme tomu od čtrnácti let) na internetu nejčastěji, když není, nebo má pocit, že není hlídán?

- Stahuje hudbu, filmy nebo software
- Komunikuje s kamarády
- Hraje hry
- Seznamuje se
- Nepřístojnosti v pokročilém "levelu" - porno atd
- Čte zprávy
- Studuje
- jiná možnost

9. Bojíte se závislosti na internetu u dětí a dospívajících?

ANO

NE

10. Jakého jste pohlaví?

MUŽ

ŽENA

11. Jaké je vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

- středoškolské s maturitou
- vysokoškolské
- základní
- středoškolské bez maturity
- nástavbové, vyšší odborné vzdělání

12. Jaký je váš věk?

(číslo)

13. Máte-li děti, potom kolik?

(číslo)

PŘÍLOHA č. 6

VampireFreaks.com/u/STFUalexa

